

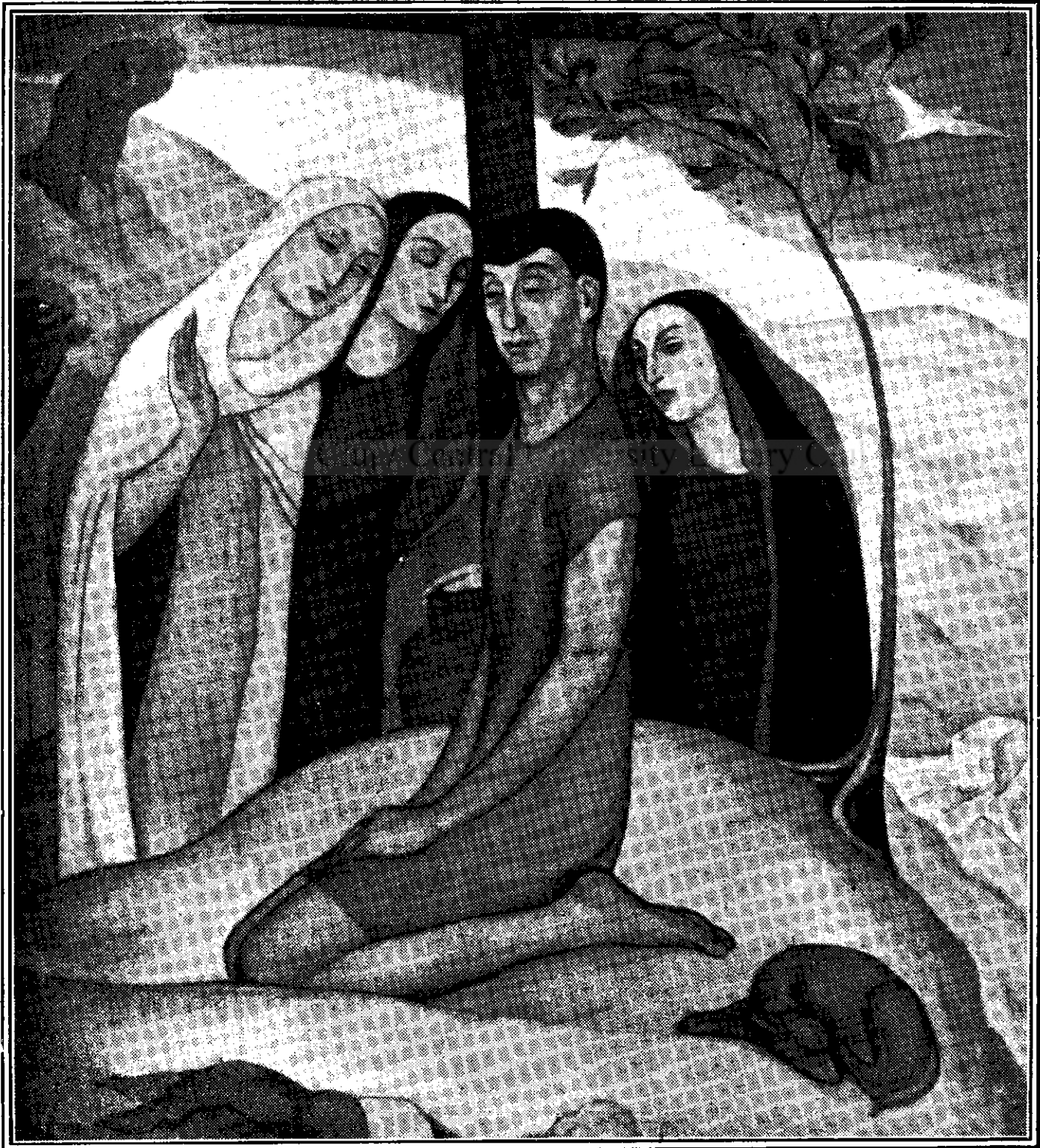
UNIVERSUL

LITERAR

Imprimat legal.

11. MAI 1927

ROMEO STORCK : COMPOZIȚIE

(Salonul Oficial)

An. XLIII, No. 17.
24 Aprilă 1927.

Lei 5

Rugă de Paști

Desleagă-mă Părinte de ce-am jurat să fiu
 Și iartă-mă că'n viață n'am fost de cât ce sunt --
 Un cântec prea de vreme, sau poate prea târziu,
 Un ropot scurt de ploaie
 Și-un mic vârtej de vânt.

Desleagă-mă de vina de-a fi încercat să fac
 Granit din cărămidă
 Și bronz din bătăgar,
 Colan de pietre scumpe din sămburi de dovleac
 Și-un Pegas cu-aripi duble, din clasicul măgar..

Și iartă-mă că'n viață n'am fost de cât așa
 Cum te-am crezut pe tine
 (Deci cum credeam că-i bine)...
 Azi însă,
 Șterge-mi chipul de pe icoana Ta
 Și fă să nu mai seamăn de loc, de-acum, cu Tine !..

1927.

ION MINULESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seară

In liniștea de seară, mor zefirii..
 Plutind, o rază sue către cer..
 Adorm zdrobiți de vise trandafirii,
 Și crinii, cavaleri de noapte, sorb eter.

Ce somnoroasă e lumina !
 Toți pomii dorm adânc în lemn ;
 Doar teii singurateci, veghind grădina,
 Cu crengi plecate ritmic își fac semn.

Pe bănci de piatră, goale, — nimeni ! aproape
 A adormit și luna pe cer lângă pământ.
 Singurătatea doarme, departe,.. pe lume,.. pe ape..
 Și numai inima mea bate, uitată, un cuvânt.

VIRGINIA GHEORGHIU

Moartea lui Iuda

Și aruncând arginții în tem-
 plu se depărtă, și mergând
 se spânzură.

Matel 27. 5.

Sub cruce Domnu'și înoeste truda
 In drum spre Golgotha, bătut de bice ;
 Din răni șiroaie roși'ncep să pice..
 Departe, în grădină, plânge Iuda.

...Mai sus se'nalță crucea suferinții
 Iar Golgotha de răcnete răsună..
 Lumina zilei gata-i să apună,
 Și'n templu Iuda asvârli arginții.

Se'ntoarec iar pe căile căinții
 Și-aleargă frânt de remușcare..
 Voind să pună capăt suferinții,

In ștreang, în cea din urmă frământare,
 Atârnă Iuda'n crengile grădinii..
 Și'n taina nopții-l plânsură măslinii.

EM. C. PASULESCU-ORLEA

Capodoperile Liricei Italiane

II

„BALADA DIN SURGHIUN“ A LUI GUIDO CAVALCANTI

„Dolce stil nuovo“ al Italiei, floare fără pată a neamului, păstrată nemolipsită de vre-o atingere barbară între văile luminoase ale Apeninului bolognez, culmile falnice ale Umbrei verzi și colnițele molatice ale Toscanei, „acea mai sfântă Italie“ atât de dragă lui Carducci; „dolce stil nuovo“ al Italiei, floare fără față a spiritului, care în scurtă desfășurare a unui sonet, cuprinzi atâtea comori de știință severă (filozofia tomistică și știința juridică bologneză), atâtea rafinare în obiceiurile elegante (teorii de dragoste ieșite din Ovidiu și din poezia provençală), atâtea spontaneitate a inspirației („când dragostea mă inspiră“ a spus DANTE IN PURG., XXIV, 51-52) atâtea curățenie în simplitatea religioasă și atâtea de omenesc avânt mistic; „dolce stil nuovo“ al Italiei răsărit în umbra arca-delor severe ale doctei bologna, răsărit la Florența în vremea în care „poporul întreg era cavalier“

și „triumful dragostei trecea între casele crenelate în piczele înveselite de marmure albe, de flori și de soare; și „O norce-în umbra dragostei te stingi —

— cânta Dante — zâmbeste!“ —

„dolce stil nuovo“ al Italiei, simt, (în timp ce mă pregătesc să vorbesc de poezia ta îngerească și suspinătoare) ca un frează de dalbe aripi de inger în preajma mea, văd pe beatrice înălțându-se la cer într-un alb și lucitor stol de ingeri aducându-i slavire, și îmi spun iară în mine dulcile cuvinte ale lui Dante: „Imi începuiam că privesc către cer, și mi se părea că văd o mulțime de ingeri cari se înturnau în sus și aveau naintea lor un norișor nespuns de alb, și mi se părea că acești ingeri cântau slava și cuvintele cântecului lor mi se părea că sună astfel: „Slavă întru cei de sus“; și alta nimic nu auzeam. Cuvinte cu deosebire sugestive tot pe atât în proză cât și în versurile din „Viața nouă“:

„Nălțam privirea mea scaldată'n la-
[crâni,
Și întrezăream, de parcă-ar fi plouat cu
[mană.
Pe ingerii ce se-nturnau în sus spre cer,
Și-aveau naintea lor un norișor
Spre care toți strigau: SLAVIRE TIE;
Și de-ar fi spus și altceva vi l-ași fi spus!

(Vita nuova XXIV, cauz. Donna pictosr, vv. 25—30).

Cu această scenă ruptă par'că din rai și totuși în aceleași timp omenească, în care sufletul doamnei iubite se înalță — în imaginația poetului — la cer sub forma unui noraș alb, în mijlocul unui cor de ingeri proslăvindu-l, ați intrat în atmosfera poetică a stilului nou care e prima formă artistică într-adevăr națională a poeziei italiene.

Dar nu ajunge să fi intrat. Să citim un sonet tipic al „dolce stil nuovo“ și vom înțelege și mai bine.

Sonetul e, bineînțeles, de Dante, cel mai mare poet al noului stil, și e atât de cunoscut, că a fost tradus și în românește de câțiva ori:

Tanto gentile e tanto onesta pare
la donna mia quand'ella altrui saluta
oh'ogni lingua divien tremando muta
e gli occhi non l'ardiscon di guardare.

Ella sen va, sentendosi laudare,
benignamente d'umiltà vestuta;
e par che sia una cosa venuta
ci cielo in terra a miracol mostrar.

Mostrasi si piacente a chi la mira,
che dà per gli occhi una dolcezza si core,
che 'ntender non la può chi non la prova.

E par che della sua labbia si muova
uno spirto soave e pien d'amore
che va dicendo all'anima: — Sospira

Cum vedeți doamna ia aci forma și înfățișarea ingerului. Această femeie îngerească e una din caracteristicile cele mai originale ale noului stil. Celelalte le putem găsi arătate cu îndestulă claritate și exactitate în pasajul de mai jos al lui VITTORIO ROSSI (Storia della letteratura italiană. Milano, Vaillardi 1905, I, 76).

„La vederea doamnei iubite o tremurare trece prin inima îndrăgostitului, o zăpăceală îngrozitoare îi cuprinde întreaga ființă; se simte aproape de ceasul din urmă și adesea chiamă moartea ca pe o mântuitoare. Sau o fericire nespuns de plăcută cuprinde inima sa extaziată, care, tinzând spre unirea sufletească cu inima iubitei, se ridică către cer. Și iată doamnele cântate de poezii noului stil, apărându-ne ca niște intruchipări aburii înconjurate de un nimb de glorie, asemănătoare cu acele figuri de Sf. Fecioare și de sfinți pe cari pictorii secolului al 13-lea și al 14-lea le înfățișau pe fondurile azurii sau aurite. Lor, umile și zâmbitoare, li se închină și le proslăvesc aerul, pământul, oamenii; cine le vede nu mai poate să vorbească atât de puternic e avântul cereștii atracții, și se simte stăpânit de o neînvingătoare dorință de a face bine“.

Si BERTONI în Il Dugento p. 168:

În doamna cântată în noua poezie e aproape o oglindire cerească și în idealizarea femeilor de către „dulcele stil“ e mai mult decât o rază a cultului Sf. Fecioare, reînviat totmai prin timpul acela în Occident. Acea înfricoșare a lui Dante și a lui Guido Cavalcanti la vederea doamnelor lor, atât de gingaș redată în versurile lor ca unul din efectele produse de vederea doamnei iubite amintește

CORNELIU MEDREA: NUD

în deaproape groaza adâncă și tresăririle fără de veste ale misticilor la gândul Fecioarei. Bernard di Clairvaux, unui dintre cei mai adevărați „cavaleri ai Mariei”, cum erau numiți, se adresează Fecioarei, cu emoția unui amant, și Sf. Bonaventura scrie în onoarea Fecioarei versuri de un adânc lirism, ceea ce face din religie un izvor însemnat de poezie, ce amintește că tocmai atunci arta înalță la cer în cinstea Mariei, acele minuni de clădiri ce sunt catedralele din Siena (1248) din Orvieto (1290) și în Florența Santa Maria Novella (1279) și Santa Maria del Fiore (1298). În Dante (și de altfel și în poezii stilului nou) această tindere spre misticism își scotea hrană și dintr-o educație franciscană de netăgăduit. În nehotărâre, în îndoeli, în disperări, chipul doamnei iubite apărea nouilor poeți ca un conducător gingaș și sigur către bine și ca un izvor de îndemn sufletesc necunoscut înainte. Ea are menirea pe care Sf. Clara o avea față de Sf. Francisc: arată poezilor o lume nouă de sentimente și idei și îi înalță în contemplarea ființei desăvârșite a dragostei lor”.

În ultimii ani „dolce stil nuovo” a fost îndelung și cu deamănuntul cercetat în problemele sale de frunte, atât asupra formației cât și asupra evoluției, de către mulți oameni de seamă ca Vittorio Ciern, Liborio Azzolina, G. A. Cesareo, Karl Vossler, Paolo Savij-Lopez, Giulio Salvadori, Giulio Bertoni și de mine într-un studiu apărut în „Viața nouă” din 1912 sau 1915. Din aceste studii se pot trage următoarele concluzii:

1. Că „dolce stil nuovo” se naște la Bologna într-un mediu îmbibat de doctrină scolastică (tomistică) și-si găsește expresia poetică în canțona lui Guido Guinelli († 1226) care începe: „Sufletul ales adăpostește totdeauna pe Amor”.

2. Că emigrarea poeziei italiene de la Palermo la Bologna poate fi explicată în mod simbolic prin prinderea de către bolognezii la 1249 în lupta dela Fossalta, a unui fiu a lui Frederic II, anume Enzo, rege (jude) al Sardiniei, pe care îl țineau timp de 22 de ani într-un prizonierat blând, dându-i voie să meargă ori unde, fără a eși din Bologna, și să-și petreacă în mod plăcut timpul între muzicanți și poeți, cu cari, poet el însuși, îi plăcea să se înconjoare. Se poate că exemplul său să fi încurajat pe doctrii bolognezii din jurul lui să încerce a face poezii. Ieși o poezie deosebită de cea siciliană, prin faptul că se resimte de medii filozofice (scolastică adică tomistică) științific și juridic, în care se formă.

3. Că baza filozofică a dulcelui stil nou e cu deosebire tomistică în opoziție cu aceea a școlii siciliene care era mai cu seamă averoistică, ceea ce reprezintă victoria teoriei liberului arbitru contra aceea averoistică și fataliste care atribuia omului un „intellectus possibilis” supus unui „intellectus purus immaterialis et activus (cu alte cuvinte inteligența divină) care putea sau nu să-l lumineze, astfel că e limpede că cu această teorie inteligența umană pierde orice libertate (VOSSLER, SALVADORI).

4. Că noutatea dulcelui stil, nu consistă în faptul că nu cântă decât când inspirația se deșteaptă în inima poetului, fiindcă această tendință exista în germene și la trubadurii provențali și la poezii școlii siciliene, dintre cari unul cântă:

Ca și fântâna plină
Ce se împarte întregă,
Astfel inima-mi cântă.

A. DÜRER: ISUS DUCAND CRUCEA (1504)

5. Că și ideea doamnei devenită înger se regăsește câte odată în trubadurii provențali și în unii poeți siciliani, mai cu seamă în acele forme poetice deosebite (prov. „planhs”, it. compianti rom. jeluiri) în cari poetul plânge moartea doamnei iubite și se complăce închipuindu-și-o înălțată la cer între îngeri și sfinți.

6. Că la ivirea doamnei-înger a contribuit reînviatul cult al Fecioarei și mișcarea franciscană.

7. Că deaceia nu se poate vorbi pe drept despre dulcele stil nou, de o revoluție (teoria CIERN) ci mai degrabă ca de o evoluție poetică (teoria SAVJ-LOPEZ).

8. Că „dolce stil nuovo” e nou într-un cânt exprimat o stare de dorință mistică, intermediară între dragostea pănătească (a ființei create) și cea cerească (a lui D-zeu), și pe care poetul încearcă să o compue transformând femeia iubită în înger; și e dulce:

a) din cauza unei oarecari infiltrări de forme populare;

b) pentru că s'a ușurat de mult balast doctrinar și erudit;

c) prin mai mare îndemănare tehnică dobândită în mănuirea versului și a rimei,

d) în fine printr-o oarecare sinceritate și spontaneitate de formă și expresie care totuși nu ajunge totdeauna expresia artistică și câteodată se reduce la o simplă mărturie a acelei dezbinări mistice de care am vorbit și care ar fi totdeauna poetică dacă câte odată n'ar rămâne parcă înăbușit sub greutatea elementelor filozofice netrecute prin sentiment, și păstrând prin aceasta înfățișarea de material brut de natură cu totul abstractă și prin aceasta cu desăvârșire antipoeitic (ORTIZ).

Toate acestea erau necesare de știut înainte de a ne încumeta la citirea unei poezii de GUIDO CAVALCANTI († 1300) care face parte din școala dulcelui stil nou, pentru a-l putea încadra istoricește în epoca sa, și numai după aceea să fim în măsură să-l prețuim esteticește.

BALADA DIN SURGHIUN

I. Cum nu mai sper să mai revin vr'odată, baladă mică, în Toscana, mergi tu, ușoară și gingașe, de-adreptul către dragă mea, ce din curtenia ei te va primi cu multă ciuste.

II. Vei duce vești de suspine, pline de

durere și de multă teamă; dar te ferește să nu fii văzută de cei dușmani pornirii alese, căci sigur spre năpasta mea ai fi căprită, și-așa răstălmăciată că pentru mine ar fi cu supărare, și după moarte chiar plânset și durere nouă.

III. Tu vezi baladă mică, cum moartea atât mă prididește încât mă lasă vișta, și simți ce tare inima îmi bate la cele ce gândesc simțirile mele. Atât de mistuit e trupul meu că nu mai pot mai mult să sufăr: de vrei să mă slujești, ia-mi cu tine sufletul, — mult te rog de aceasta — când va ieși din inimă.

IV. Vai, mică baladă, prieteniei tale îi dau în scamă sufletul meu înfiorat de moarte: poartă-l cu tine, să-ți fie milă! — la doamna cea frumoasă la care te trimiț. Vai, mică baladă! să-i spui, când îi vei fi înainte, cu suspine: „Această roaba a ta, vine să stea cu tine, plecată dela acela, ce fu rob al iubirii“.

V. Tu glas înfricoșat și firav, ce pornești plângând din inima îndurerată; cu sufletul și cu cântarea (balada) aceasta, mergi de-i grăește despre mîntea-mi nimicică. Găsi-veți o domniță încântătoare, cu înțelepciune atîta de plăcută, că vă va fi spre desfătare; neincetat să vă găsiți în preajma-i.

Suflete, slăvește-o totdeauna, cum i se cuvine.

Așa cum Michelangelo în avântul său de dragoste către tot ce e frumos, dase câte o poreclă poetică tuturor bisericilor din Florența și din împrejurimi, cari pentru el nu erau reci clădiri de piatră, dar ființe vii și reale până într'atît că numia fermecătoarea biserică a lui San Miniato, scripind cu marmurile sale albe și negre printre măslinii unei din cele mai line coline ale Toscanei, cu numele sugestiv de *bella Villanella* frumoasa țărâncuță); tot așa m'as simți cu îndemnat să dau acestei balade a lui Cavalcanti dulcele nume de „Appassionata“ sau „Sospiriosa“, dacă aceste adjective nu ar fi fost banalizate de sentimentalismul bolnav al romanticii decadenți.

Nu! Nu ne găsim în fața unei compoziții literare și fals plângătoare, contra cărora cu drept cuvânt se ridică Carducci în *Intermezzo*:

De-aș putea să plîng de o clopotniță

Asemeni scumpului meu Edmond, 1)

Așa încât să se coboare plînsul meu,
gingaș botez asupra lumii!“

Nu, nici când un cântec de lebedă n'a fost mai sincer, decît acesta a lui Cavalcanti, nîcicînd vr'o inimă de poet n'a cântat cu mai mare sinceritate despărțirea de viață, de patrie și de dragoste! Guido Cavalcanti simte că moare. Măndrul cavaler, care, în violența urei sale, lua cu asalt cu un „giavellotto“ în mână, casa Donati, și, de cumva la preumblare întîmpina vr'un dușman, vîra calul în el cu spada ridicată să-l rănească; Guido Cavalcanti simte de rîndul acesta că este încolțit („mi stringe“) de Moarte; simte sfărșindu-i-se puterile, nu mai speră de a se întoarce în cecece un alt poet al dulcelui stil nou. Cino da Pistoia, numește: „țara dulce a Toscanei gingase, unde se văd frumoase flori în orice luni“; se simte singur în țară străină, singur cu Moartea ce-l strînge, mica baladă căreia se încredințează, și gândul doamnei sale, ce nu-l părăsește nici măcar în

ceasul din urmă! Se simte singur, și se teme de singurătate, de singurătatea ce-l înconjură în ultimele clipe de viață pămîntească, și mai mult de aceea altă singurătate și mai rece, făcută mai înspăimîntătoare de suflul necunoscutului, în care se va regăsi în curînd. Totul îi vorbește de moarte; slăbiciunea pricinuită de boală, tremurul pe care îl strecoară în oase frigurile, desnădejdea spirituală care-l face să nu mai nădăjduiască să revadă Toscana sa, discursurile ascunse (aproape în șoapte) pe cari le țîn între cele suflurile lui vitale, ca niște rude ce iau ultimele hotărâri pentru înmormîntare! Guido Cavalcanti suferă, Guido Cavalcanti moare! Unde mai e elegantul cavaler care strînge în jurul o întreagă curte de dragoste rafinată? Guido Cavalcanti meșter de cavalerescă eleganță și autor al celui „Trattato di servire“: Guido Cavalcanti care mustră pe Dante pentru simțirea lui prea vulgară și că se adună cu „plicticoasa lume“ și îndepărta din ceata distinsă pe Lapo Gianni cari se făcuse nedemn? E ceasul trist în care viața se decolorează. Desigur că un tremur de teamă trece și prin poezia de mai nainte a acestui poet stoic și gânditor epicurian, pentru care dragostea c

vijelie fără frâu ce împrăstie, înclină și nimiceste totul, când năvălește în inimă ca într'o cetate dușmană:

Cine-i aceasta, ce vine, încât oricine o privește.

Și face ca să tremure de claritate aerul?

Desigur că Moartea îi era de față în gândul său chiar și în eleganțele vieții cavaleresti, dela care obișnuia să se depărteze din când în când pentru a se plimba singur și pe gânduri prin mormintele din Santa Reparata. Pe când Dante, obosit de lacrimi și suspine, se lăsă momit de cântul sirenelor vieții și visează călătorii închipuite cu prietenul său și cu doamne gingașe într'o corabie fermecată care brăzdează fără pânze și fără rame marea și în care să vorbească numai de dragoste și să se bucure de tovarășia prietenilor și doamnelor iubite; — spiritul lui Cavalcanti e trist, și la sonetul prietenului său:

„Guido, aș vrea ca tu cu Lapo și cu mine
Să fim răpiți ca prin farmece
Și puși pe o corabie ce la oricare vînt
Ar luncea pe mare după voința voastră
(Va urma)

RAMIRO ORTIZ

1) Face aluzie la Edmondo De Amicis.

STASSA

Broderie pe o canava muzicală de Szuk.

MOARTE PENTRU STASSA!

Strigătul pornește din mii de gâtclejuri și se împrăstie ca un freamăt prin întregul ținut.

O mamă își strânge cu grijă sălbatică copilul la sân și strigă răgușit:

Moarte!

Ochii mari și cercuiți ca două urme de ventuze ai Stasei i-au scos din minți bărbatul.

O codană cu părul lăsat pe spate, frământată între degete un colț de batistă și murmură printre dinți: **Moarte!**

Gura roșie ca o rană proaspătă a Stasei a mușcat adânc în inima logodnicului ei.

O bătrână cu glasul stins și cu mâinile tremurânde, schițează numai cu buzele un cuvânt:

Moarte!

Părul negru ca iadul al vrăjitoarei i-a întunecat mințile feciorașului, un tânăr abia de șaisprezece ani.

Și vrajba împotriva Stasei crește și tulbură apele ținutului odinioară atât de liniștit.

De când s'a pripășit pe la ei vrăjitoarea, cu glas de cristal, cu ochi de jăratec și cu mâini de mătase, neliniștea s'a furșat ca un tâlhar prin toate casele. Chiar și sufletele cele mai închise au fost tulburate de apariția ei, amestec de straniu și firesc, de brad și de cer. Când aud din depărtare foșnetul rochiilor ei, bărbații, începând cu bătrânii și sfârșind cu copiii, lasă lucrul și ascultă înfiorați.

Rochiile Stasei freamătă ca vântul, susură ca apele, țipă ca bufnițele și cântă ca lăutele.

Femeile s'au plâns primarului și au cerut să fie gonită din satul lor, dar el ridică din umeri și spune că chestiile de inimă ale oamenilor nu-l privesc. Dez-nădăjduite, merseră de se jeliură preotului.

Părintele le vorbi blând, amirți de cuvintele Domnului: „Iubește pe aproapele tău, ca pe tine însuși, pomeni de Maria din Magdala și le povățui să intre mai des în biserică.

Nu mai încăpea în doială, străina îi vrăjise și pe ei. Atunci se adunară în taină și finură sfat.

S'o gonească cu pietre! S'o prindă în timpul nopței și să-i smulgă părul, cu care le-a înebunit bărbații! S'o ucidă! Da, s'o ucidă!

Ochii femeilor aruncau în noapte rachete de ură. Dinții scârșeau și blestemele lor îngânându-se cu vântul, întona o simfonie bizară. Simfonia urii și a morții.

În timpul acesta, vrăjitoarea ședea cu picioarele încrucișate pe pământ în cortul ei dela marginea satului și mesteca ceva într'un vas rotund, pus pe niște pirostrie. Pe chipul ei arămiu, flăcările aruncau reflexe albastre și verzi, cari îi alunecau ca niște șerpi în jurul gâtului și se pierdeau în distanța dintre săni. Vântul făcea să troznească din când în când crăcile uscate, cari alimentau focul și lichidul din vas începea să cânte, un cântec adormitor și monoton.

Vrăjitoarea spunea în șoaptă câteva cuvinte și într'un ungher începea a se

svârcoli o mogâldeață neagră. Tabloul o înfățișa așa cum o văzuseră mai de multe ori ochii indiscreți ai femeilor învrăjbite.

Nu lipseau nici cazanul cu burucni vrăjite, nici descântecul și nici capra neagră, care venea pe coș să-i execute poruncile.

De spaimă, femeile baricadau noaptea uși și ferestre și ardeau tămăie la gura hodgeacului.

Acum soarta Stasei s'a hotărât.

Femeile uitate de bărbații și iubii lor, de la ivirea vrăjitoarei, au jurat s'o ucidă și aleargă acum răcnind într'un glas, s'o caute.

În fața cortului se opresc, puțin speriate de gândul lor ucigaș și nimeni nu are curajul să intre. Se îndeamnă una pe alta și în cele din urmă bagă de seamă, că bordeiul e gol. Ar scotoci ele prin toate colturile, dacă n'ar da cu ochii de mogâldeața, care se mișcă la zgomotul produs de vocile lor.

— Necuratul! strigă una și toate încep să se închine deodată.

Într-o clipă locul din fața cortului s'a golit și ele aleargă din nou, ca niște furii dezlănțuite prin tot satul. Căsuțele adormite nu adăpostesc decât bărbați și copii. Stassa nu e printre ei. Unde e? Unde e?

Scotocesc toate scorburile copacilor din pădure, toate văgăuncele. Nimic. Deodată zăresc în capătul șoselei o siluetă de femeie cu o torță aprinsă în mână. Să fie o arătare?

Nu. E ea? E vrăjitoarea. Femeile pornesc spre dânsa ca o vijelie.

Dar de ce au amuțit urletele lor de izbândă? De ce s'au dat înapoi cu zece pași și au dus îngrozite mâinile la gură. În locul Stasei, sta în fața lor însăși Maria din Magdala, despre care le vorbise preotul.

Cu părul despletit, cu trupul înfășurat în văluri cenușii și cu picioarele goale.

— Ce vrei de la mine? le întrebă ea, iar glasul-i semăna cu sunetul unui clopotel de argint.

Nimic, prea sfânto? Noi o căutam pe Stassa!

Un hohot de râs puternic, făcu să-i se stingă torța din mână și un glas cunoscut izbi urechile femeilor:

— Eu sunt Stassa! Ce aveți cu mine?

— Vrem să ne dai înapoi bărbații!

Stassa le răspunse blând:

— Păstrați-i! Eu nu fac nimic pentru a-i atrage. E vina mea dacă nu știți să-i păstrați?

Atunci femeile uită și de viziunea Mariei din Magdala și de cuvintele preotului și se năpustiră asupra ei, lovind-o cu pietre. Cu hainele sfâșiate, cu părul pe jumătate smuls, Stassa se târi până la bordeiul ei și băjbăii cu mâna prin întuneric. Dintr'un ungher se auzi un scâncet. Femeia se îndreptă într'acolo, scoase din penece o făptură mică, albă și o alipi de sân...

Când se crăpă de ziua, satul întreg fu sculat de chemările prelungi ale clopotului, dela bisericuța din deal. Erau chemări tremurătoare și deznădăjduite ale clopotului, dela bisericuța din deal.

Erau chemările tremurătoare și deznădăjduite, ca acelea ale unei mame la patul copilășului care trage să moară.

Femeile alergară cele dintâi să vadă ce s'a întâmplat, dar se opriră îngrozite, în prag.

Icoana, lucrată în argint, a Mariei Magdalena lipsea dela locul ei și un Christ zăcea sfărâmat în bucăți, alături de locul unde fusese icoana.

Se aruncară cu fruntea la pământ plângând și cerând ertare Domnului, apoi se duseră acasă și punându-și haine ceruite, porniră în procesiune, către bordeiul Stasei.

În lumina încă cenușie a dimineții, toate lucrurile luară altă înfățișare.

Cazanul pus pe pirostrie nu era decât un vas pe fundul căruia se mai aflau câteva frunze uscate de ceai.

Capra neagră era un morman de zdrențe, în care fusese înfășurat copilul și coșul blestemat nu exista decât în imaginația femeilor.

Un scâncet slab le făcu să tresară. Într'un colț al bordeiului, o fetiță pocălțită de foame, sucea între gingii gurguiul vânt al unui sân de mult înghețat de sărutul pătimas și definitiv al morții.

Preotul o luă în brațe și o scoase din bordei.

Copila avea părul des și negru, ochii cercuiți ca două urme de ventuze și mâinile nespuse de moi.

Fu botezată chiar în ziua aceea tot cu numele de Stassa.

După cincisprezece ani, pântecul Stasei rodi și fiindcă ea își dete sufletul în mâinile Domnului, preotul îi boteză copilul, care era tot o fetiță cu numele de Stassa.

Femeile satului aveau acum părul alb și mintea coaptă și înțeleseseră de mult că femeile cari au iubit, nu au o singură viață, și că aceia pe care o uciseseră nu era decât victima frumuseții ei fatale.

De aceia copilele lor n'au mai ucis cu pietre pe vrăjitoarea generației lor și icoana Mariei Magdalena, și-a regăsit locul în biserică.

SARINA CASSVAN-PAS

A. DÜRER: ISUS SUB CRUCE (1509)

CARTE DE POVESTIRI POPULARE

Naufragiul Planetei

de ION CALUGARU

În scobitura din marginea târgului, încercuită de dealuri ce-și ascut muchiile de slăvi, ciufulită de plămădiș, se zice, s'a scufundat cândva o cetate. Cetate cu biserică și moschei, mănăstiri și onacuri, cetate de belșug și veselie, zidită în piatră, încinsă cu fier, luminată cu lămpi fulgere, răcorită de grădini atârinate, cetate locuită de făpturi desfrânate și fără credință, cari gătuiau pe bătrâni la răspântii și fecioarele în pivniți căptușite cu ciment. Numele cetății s'a uitat, slava prinților ei s'a trezit. Noaptea, se cern prin site dese, în auzul drumeților înspăimântați, sunete de clopot, murmurele și suspinele viețuitoarelor cu pământ în gură, tescute sub pietrele ce au crescut deasupra. Nimeni nu știe de ce și cum s'a resfirat albia unni râu, pe șesul unde rari bătrâni mai țin minte un iaz și pescari îmbulzindu-se ca răchișile pe maluri, la vânat de pește și raci. Trecătorii cumiți ocolesc cerul drăcesc — anotimpuri întregi, zare omenescă nu turbură blestemul: — dacă un rățăcit, ispitit de zumzete, cântece dulci și cadăne goale, se încumetă să calce locul, își lasă leșul învinețit pe toloacă...

În depărtare, la rohatcă, un ins păzește pustiu. De n'ar fi dansul, strigoii ar năvăli în târg și ar măcelări pe târgoveți: de n'ar fi, lumea ar rămâne netedă și spană (strigoilor, se zice, le place să pască păr) copiii s'ar stinge de pojar și lepră, fecioarele s'ar sluji și babele ar fi mai hapsâne de cât sunt. De aceea, Lamed Vuv (nume alcătuit din două slove L. V.), e heruvul târgului, fără paloș de flăcări, fără sâncață cu alice măcar. Stăpânește o capră, un bordei, un suman moldovenesc, o barbă și o blăndețe de inger. Capra doarme în tindă, meditănd omeneste, barba trăește și ea, din propriu îmbold, ca un nour de lăcuste peste lan, ca omul la casa lui.

La miezul nopții slava din bordei plesnește în sutimi de licurici și oamenii spun că ingeri străvezi aprind lumiri în vatră să poată ceti pustnicul. Lamed Vuv așa cum e, viețuiește parcă n'ar trăi cu trupul. Niciodată n'a fost văzut mâncând și s'a svonit că trăește din rouă. Când se abate prin târg, căteii se zudură, cocoșii cântă prelungit, vițelii și mânjii sbenguie...

Odinioară, căra apă, spinteca butuci, păzea morți și făcea curățenie prin sinagogi. Ii plăcea, mai ales, să frece candelabrele cu triplă, să dispute cu luminările aprinse întru pomenirea morților. Un ied s'a rățăcit însă în tinda lui și, slujnicarul desinteresat a devenit proprietar, pândarul strigoilor. De atunci nu mai cerșete, nu se mai arată prin târg. Dar iada era neagră și o încălceau noaptea, diavolii cari ies din apele Ji-jiei și se plimbă prin slăvile vinete. Mușcăturile de năpărcă n'au ucis-o, ogarii n'au sfâșiat-o, tântarii nu i-au supt pântecul. Lamed Vuv a înfiat-o, după ce iada s'a plâns că-i orfană și n'are cine să vadă de ea. Ei bine, am să te ții în tindă, dar să-mi plătești două cești de lapte pe zi! Iada s'a prins și târgul s'a încheiat. Lamed Vuv o iubea mai presus de iubire și o ducea la păscut, cum duci un copil la școală. De felul ei blândă și cuminte, căprița sburda, silabisia un alfabet scris pe ape, vorbea cu pustnicul despre misterele nicăeri scrise...

Dela rohatcă în sus, șoseaua întreruptă de podul asvârlit peste râu, se pierdea în pădurea de mesteacăn, se răspândia în sute de poteci ca să aluneca pe povârniș în marginea cealaltă a pădurii. Iarba creștea ca brusturii, tufe de fragi însângerau pământul, răcoarea săsăia ca un ibric. Acolo își ducea Lamed Vuv căprița. Scotea un ceaslov din desagă și recita cu glas de pasăre măiastră. Glasul se aromea ca pâinea și bucinca, rumenită, jalea psalmilor răsună înalt și limpede în curățenia slăvii. Pădurea împietrea. Fiecare copac se prefăcea în spânzurătoare, șuerul de frunză în suspin, mierla și privighetărea în pumn de scrum aninat de frunzătură. Capra păștea fără svon, ascultând glasurile pornite din gura stăpânului, neasemănate, ca dulceată și bunătate. Slovele de ceaslov desfăceau taina lumilor, creșteau cercuri de lumină, se lumina sfîntenia bolțită. Capra se întorcea acasă cu ugerul plin și pustnicul cuprins de veselie...

Odată Lamed Vuv fu covârșit și de delicia extazului. Cupă de har, cupă țșiață în cleștar, cupă fără chip atinse buza friptă, aburi cerul gurii și-l umplu cu miresme subtile de Eden. Cheia veșniciei taine descuc poarta sub care se ascund flăcările reci. Ochii luceau ca luceferii, inima deschisă, sângera fără durere, spații se încercau, timpii curgeau lin prin pălunii multe, viorii suspinau, ascuns... O ploaie repede îl trezi. Lamed Vuv se trezi cum invie morții. Căprița nu era nicăeri. Porni s'o caute, după urmele tipărite pe răveneală. Lamed Vuv ceti în pașii căpriței umbra unei călăuze care o ispitise. Lup? gândi el. Nu se poate! Lupii nu s'blânzi nici cu ingerii și nu s'vicleni. Ider? Iderii sunt săngerose și sfâșie cu desinteresare. Sângele îi amefeste. Și cugetând printre presupuneri, înainta cumpănit. Ploaia i-a tîndărit extazul, vântul a întrerupt legănarea cântului, a pus surzenia urechii între preludiul cereștilor tarafuri și minți. Dar iată, o căraruie cățărată pe o spinare de piatră. Capra e sus și-l cheamă pe Lamed Vuv cu privirea ce zăvăntă deslusit. Se lasă pe coastă, printre puandri de carpeni și stejari, chemându-l, după dânsa, cu copita. Tătâni -cărtaie asudat și o poartă zăbrelită se deschide. Căprița se strecoară cuminte ca în tindă. Pustnicul o urmează. O nașiste luminată se întinde ca o apă. Răcoare îmbibată de delicii unduie prin livele și nu se aude pas nici ecou. Pretutindeni flori, ciute și cerbi, animale ca jucării, oameni mici, cu mustăți, cari nasc iarba ca miei. La o mare depărtare de umblet se deschide a doua roată. Un moș coliliu păzește intrarea. Lamed Vuv își recunoaște bunicul, fost ceaslov la stragoga covrigarilor și paznic la țințirul vechi. Ingerul rohatcei pustii ar vrea să se repeadă să-si îmbrățișeze bunul, dar piciorul s'a tăiat din genunchi, glasul s'a aprins în gâtlej, ca în colți de șarpe.

— Nu te speria, copilul meu! Tu mântui un târg și cureți un suflet ticăloșit în neîntrerupte întrepări. Ai fost drac și porc: ai fost peste și pocal în mâna lui Solomon... (Glasul bunicului curgea ca uleiul cădelnița miresme).

— Nu s'ar putea, cumva, să nu mă mai

întorc?... Carnea s'a păstrămit pe mine de post și vorbele au secăt de rugă. Vezi și tu, poate s'ar putea să rămân pe aici.
— Așteaptă o clipă! Mă duc să întreb dacă ți-ai îndeplinit osânda. Aici e gan-eden-șel mato, raiul de jos, de unde spiritul pornește marele urcuș până la Tron.

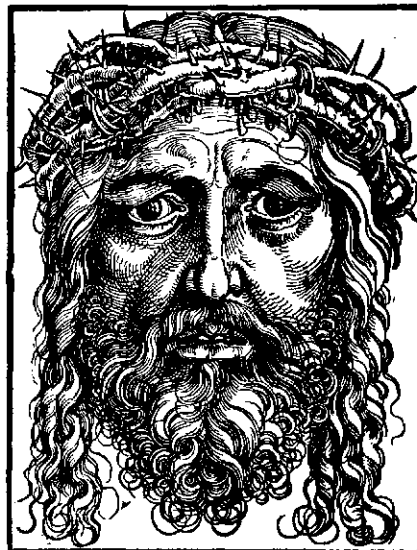
Prin a treia poartă, pe unde intră moșneagul, se străvede un ținut ce scânteie, oameni ca umbre de aburi, plimbându-se. Lamed Vuv e nimicit de frumusețe nemăcar visată. Capra păste iarba care miroase a piersici și cantalup, rodii și smochinc. De nerăbdare mestecă și dansul câteva frunze de calapăr și așteaptă cuvântul trimis prin bunic. Într'un ugher zărește o pereche de ochelari pe cari îi poartă pământul: pocrișe acoperă două gropnițe uriașe. Impins de o ciudățenie necunoscută lui până atunci, desface ușor un pocriș; ploi întind sârme, cataractele cerului se rup. Desface al doilea. Crivăț, uragane și vânturi reci scapă din ascunzătoarea lor de pâlă și purced să colinde pământul. Iată că ochii lui Lamed Vuv se deschid: vede lumea întreagă strâmbându-se de răs, cetățile cutremurându-se din temelii, vapoare dănțuind pe spinarea stafiilor mării, oameni gonind îngroziiți, înțelepciuni răsturnându-se, râuri secând, mări svârcolindu-se ca muerile spurcate. Ispita lui a clintit statornicia lumii și lumea s'a strâmbat mai vartos decât era... Atunci Lamed Vuv plânse amar păcătoșia sa, fără seamăn și blestemă duhul Evei, ascuns într'însul. Bunicul îi zise: — Extazul de astăzi nu ți-a ars încă toate ispitele din sânge.

Întoarce-te pe pământ, și-ți îndeplinește osânda! Și când nu vei mai sluji nimănui și nu te-i lăsa slujit, întoarce-te... Atunci duhul muerii va fi mort în tine și cu el spurcata ciudățenie.

Lamed Vuv n'a povestit nimănui minunata întâmplare. A nimicit o planetă, care, pesemne n'a fost a noastră, căci altfel nici noi n'am mai fi. Se știe numai că după puțină vreme, bordei, om și capră s'au topit ca nălucile. Cine știe mai departe, n'are decât să continue...

1922.

ION CALUGARU

A. DÜRER: CRIST

BCU Cluj / Centru de Cercetare Culturală și Bibliotecă Cluj A. DÜRER : RASTIGNIREA

Fecioarele Ebreie

Golgota 'și urcă'n noapte pustia catedrală.
Isus, pe trista culme cu cerul a rămas ;
Cu moliciunea unei tulpini înfiptă'n vas,
Din gâtu-atins de lună îi cade fața pală.

Departe scânteiază orașu'ncins de ziduri.
Ard torțe prefutindeni ; ospețe largi se'ntind.
Bătrâni, femei și tineri, cât mesele-i cuprind
Adulmecă mireazma ce fumegă din bliduri.

Și fălcile dau goană și muzicile cântă,
„Să bem pentru'mpăratul eternei înălțimi!“
Și buzele aprinse, lucite de grăsimi,
Din cupe-adânci în spasaturi de hohote se-avântă...

Și toți, din fiu în tată, deavalma prind să spue ;
— Eu l'alungai cu pietre ! Eu numai l'am ciupit...
— Ba eu i-am rupt vestmântul ! — Eu rana i-am lărgit !
— Oțet i-am dat ! — Eu spinii ! — Eu l'am bătut în cue !

Doar albele fecioare din pleoape trist adie ;
Și'n timp ce crește larva ies palide în prag...
Suspină lung, cu ochii spre dealul dus și vag
Pe care crucea'n lună imaginea-și subție.

Și ca o răzbunare ce și-azi răzbună crima,
In sânii calzi și fragezi ce neamu'l fecundau
— Adânc infiorate — fecioarele sorbiau
Paloarea'n care luna învăluia victima.

GEORGE GREGORIAN

Din naiuri de lumină

de MIRCEA GHEORGHIU

INFRANGERI

Amintiri, amintiri mă lăsați !..
Sfîșiat mă vedeți și învins ;
Luminișuri de dor mi-arătați :
Dorul însă în mine e stins ;

Linul vieții în mine-i secat :
Nu mai știu, să mai cînt, să mai plîng ;
Lacrimi n'am — și mi-e ritmul uitat,
Iar asupra-mea aripi se strîng...

INCHINĂRI

VII

Mărturisii-vă, căci Domnul este bun :
Ascultă ruga, plîsul și blestemul ;
El spune că, păcatu-ne străbun,
Nu-i harul ce sfințit-a Betleemul ;
Și știe că noi toți îi dăm crezare,
Că vrem să știm pe Vergina Marie,
Născîndu-și pruncul sfînt, ca pe-o'ntrebare,
Ce ne înminună'n copilărie...

...El știe tot ce este mic, viclean,
Tot ce-i nevolnic, pămîntean, nebun,
De ris în noi (căci fiu îi e Satan !..)
...El iartă tot, fără de nici un plan,
De-acia toate Lui I se supun...

...Ci lăudați pre Domnul, că e bun !..

MIRCEA GHEORGHIU

Calendarul viei

CIREȘAR

Deschide poarta lunii cu coșul de cireși —
S'au îmbrăcat cireșii în roșile cămeși

Și zarea în lumină de aur în spre seară,
Auzi cum cântă'n luncă lung roata de la moară!

Arinii ei din sita ușoară de frunzis
Li cern pe-oginda apei luminile furis.

Și săgetând penumbre, la stăvilarul morii,
Se-alungă rândunele și fulgeră prigorii.

Călare vîi în voie pe bunul buestras
Pe care iarba'n margini de șanț s'o pască'l lași.

Ti-au cunoscut prin ramuri mari pălărie moale
Și'n drum îți dau binefe cosasi ce merg la vale.

Dar te gîndești la fata morarului ce are
Obraz ca pâinea rumen și'n păr mălai de soare.

Te-așteaptă colo'n umbra cea verde sub arțari —
A alergat și-și ține cu mâna sânii tari

Și mici ce bat odată din două aripi sub
Cămașe cum ar bate din aripi un hulub.

Nici numele, nici neamul nu-l știi—știi că ți-e dragă:
Cu drag îi culegi gura gustoasă ca o fragă,

Și-un trup cu miros proaspăt de proaspăt măciniș
Pe malul gârlei limpezi se lasă pe prundiș.

Se duce apa — fata s'o duce ca și ea.
Copita'și bate murgul ce nu mai vrea să stea.

Incaleci, îi dai drumul, scapi frâu'n pumnii fei —
Te duci prin grăul serii cu cântec de cărstei.

GUSTAR

Nu-i vară și nu-i toamnă: e vremea când în tine
Pe inserări senine un dor de ducă'ți vine,

Când nopțile sunt clare și cerul e paharul
De sticlă care svârle cu stelele, ca zarul

Pe drumuri depărtate să prindă călătorul,
Pe casa părăsită voi trage greu zăvorul

Și voi porni la ceasul când toaca bate rar..
Tăind călare vadul sub luna din hotar.

Opri-voi murgu'n spume pe malul rupt de ape,
In ochi să-mi iau atîta cât sufletul incape:

Zăvoiu! plin de umbre, ca un altar colina
Și'n soare-apune munții încremenind lumina.

Sorbi-voi haiducește privirea până'n fund
Și pe cleștarul serii nu voi lăsa, rotund,

De cât un bob de rouă ce licăre plătând —
Intăia stea îmi arde în noapte și în gînd,

Strâng bine calu'n pulpe și pinteni dau s'ajung
La hanul vechi ce-așine sub plute drumul lung.

Îmi leg de-o plută murgul și bat în poartă sâlnic
Ca să'mi răsari, voinică, hangiță strânsă'n vâlnic,

Cu ochii de vădană, cu brațul alb și plin —
Să-ți cer culcuș de noapte și o oca de vin.

Mi-aduci, cu rață friptă pe varză, vinu'n oală —
Te'treb mirat: „Să fie chiar hanul lui Mânjoală?”

Dar nu răspunzi și'n juru-mi e cald, icoană nu-i,
Miroase a iubire, a merc și-a gutui.

CUPTOR

Și-a pus se vede Domnul pămîntul în cuptor,
De coace ca o pită sub cer dogoritor.

Prin iarba arsă greeri cu fărâit prelung
Tăcerea nesfârșită a zilei o împung,

Iar apele luminii se joacă pe zăvoi —
La iazul scurs dorm bivoli cu botul în noroi.

Dorm oile în roată, cu umbra, sub stejar,
Ca pietrele de moară dorm boii lângă car,

Și pe sub car cosășii cu capul pe cojoc...
Pe cer, vulturul negru visează, stînd pe loc.

Un fășait de coasă se-aude'n vre-o poiană,
Dar tace înfricoșată de-a liniștei dojană.

În vînt — dar unde-i vîntul — se'ncearcă focălia,
Dar tace și ea de teamă să nu trezească via...

În casa răcoroasă și cu obloane trase,
În vechia mea odac vrea visul să mă lase —

Încet îmi deschid ochii să nu mă'nșele parcă;
Trecutul și-amintirea tot gîndul mi-l încercă.

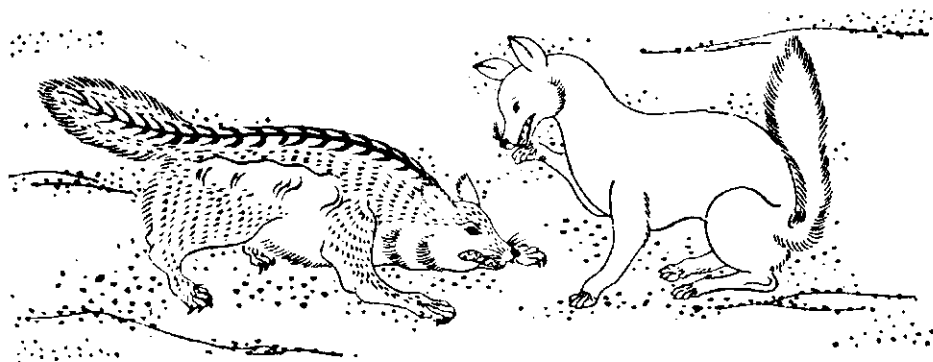
Pe valuri de lumină las vara să mă poarte —
Dă-mi tu, bibliotecă din vremuri dragi, o carte

Vrăjită cum e cartea ce o citești întai.
Să-j pun iar talismanul deschis la căpătai.

Din rafturi iau volumul și Robinson Crusoe
Cu papagalu-i verde îmi intră iar în voc.

O, Doamne, ca tovarăș de viață ține-mi-l —
Păstrează-mi pîn'la moarte un suflet de copil.

ION PILLAT

Revistele regionale

O mică discuție s'a iscat de curând cu privire la revistele regionale. Sunt mari nedumeriri cu privire la rostul acestor publicații, la posibilitățile lor de realizare, la îndatoririle la care sunt supuse. Mai de mult d. Rădulescu-Motru cred, a pus întâia oară problema și i-a dat și soluția pe care d-sa o socotește mai bună: revistele regionale trebuie să înfățișeze numai sufletul și aspectul regiunii în care apar. Ele nu trebuie să se transforme în simple suburbii ale publicațiilor centrale, ca să le spunem așa, și mai ales nu trebuie să caute să le imite nici structura intimă nici fizionomia. O revistă regională trebuie să reprezinte interesele și problemele literare locale.

După asta diferite reviste au reluat chestiunea recomandând cu stăruință revistelor de provincie să rămâie acasă la ele, limitându-și preocupările.

Numai că, drept să mărturisim nici noi nu prea știm care ar putea să fie preocupările literare ale unei reviste de provincie și cum pot să existe în această privință probleme și interese locale.

Mai lămurite vor fi lucrurile dacă punem cu stăruință întrebarea: ce rost poate avea o revistă de provincie, ba chiar o revistă literară în general?

Drept vorbind revistele nu au o prea excelentă justificare. Într-o carte se poate spune totdeauna mai mult decât într'un articol, o poezie publicată separat e ca un deget retezat cu sătărul din mâna întregă, un roman suferă, împărțit în „fragmente“ și întovărășit de platurile „a urma“ la sfârșit. De altfel abundența copioasă de reviste e de dată relativ recentă. Cei mai mari scriitori clasici n'au avut la dispoziție publicații periodice.

Abundența de reviste a început deodată cu veleitățile de afirmare ale școlilor literare.

După romantici și naturalisti mai ales simbolisti au abuzat de tot soiul de publicații. Mai fiecare cenaclu pe la 1890 își avea foia lui, cu efemeră existență. Dintre toate după faimoasa „Revue des deux mondes“ de romantică structură s'a consolidat simbolista „Mercure de France“ care, după război a trecut steagul autorității „Nouvelle Revue Française“, revistă de psihologism analitic și tendințe neoclasice.

Nu se poate tăgădui că aceste reviste n'au avut un rol important în frământarea conștiinței literare de aproape o sută de ani încoace (Revue des deux mondes mi se pare că îi împlineste chiar în timpul acesta). Dar valoarea lor a stat mai cu seamă în atitudinea criticii pe care au avut-o și ea la rândul ei un corolar al ideologiei literare dela care s'au inspirat în acel examen susținut al cărților și publicațiilor de tot soiul, în lupta dată pe terenul critic pentru impunerea unor concepții de artă, opuse fie opiniei oficiale, fie opiniei generale.

E acesta cazul revistelor noastre de provincie? Avem toate motivele să credem că nu.

De altfel nu e, ni se pare, nici cazul revistelor noastre principale. În principiu problemele literare au un caracter de universalitate, limitat numai de dificultățile pe care le prezintă lipsa unei limbi universale. În colo clasicismul romantismul, naturalismul, modernismul au cam același caracter pretutindeni. Dovadă că aproape unanimitatea scriitorilor unei țări mici cunosc și o limbă cu caracter mondial și își formează cultura

actuală ca și cea clasică din capitalul acestei limbi. Deci, în principiu n'ar mai fi nevoie de reviste naționale, dacă... dacă de pildă criticii revistelor franțuzești ar putea face acel examen periodic al literaturii românești, pe care îl fac pentru propria lor literatură și dacă scriitorii români ar scrie în franțuzește ca în propria lor limbă. Iată deci de unde provine necesitatea unor citadele literare naționale.

Sunt revistele de provincie în această situație? Reprezintă ele curente de gândire universală sau cei care le scriu se găsesc în imposibilitatea de a scrie în limba românească folosită de publicațiile principale, ori bănuiesc dânsii că scrisul lor nu poate fi urmărit de cei din Capitală sau dela Iași să zicem?

Care e revista de provincie care a afirmat un punct de vedere nou, pe care toate revistele mari (să zicem așa) l-au repudiat? Care e criticul din orășelul de provincie care s'a găsit în dezacord cu restul criticilor dela noi. Numai afirmându-l acest dezacord fie el chiar relativ, și revista iese în mod firesc din rândul revistelor de provincie. D. Tomescu dela Ramuri nu e poate identic în convingere nici cu Viața Românească, nici cu Sburătorul, nici totdeauna cu Gândirea. Fi bine când își publică articolele, fie că le publică acolo, fie că le publică în foiletonul unei gazete, cine vede în el un critic „de provincie“?

Să întrebăm cinstit, care e scriitorul român pe care l-au neglijat toate revistele, care e geniu care nu și-a găsit loc de cât la o foaie cu caracter provincial.

Data fiind extraordinara ușurință cu care poate fi trecut pragul oricărei re-

viste românești, putem afirma cu precizie că nimeni n'a fost împiedecat să pătrundă în literatură, și poate că nici un nume, împotriva acestei afirmații n'ar putea fi citat.

Revistele regionale nu au deci o justificare din punct de vedere exclusiv artistic.

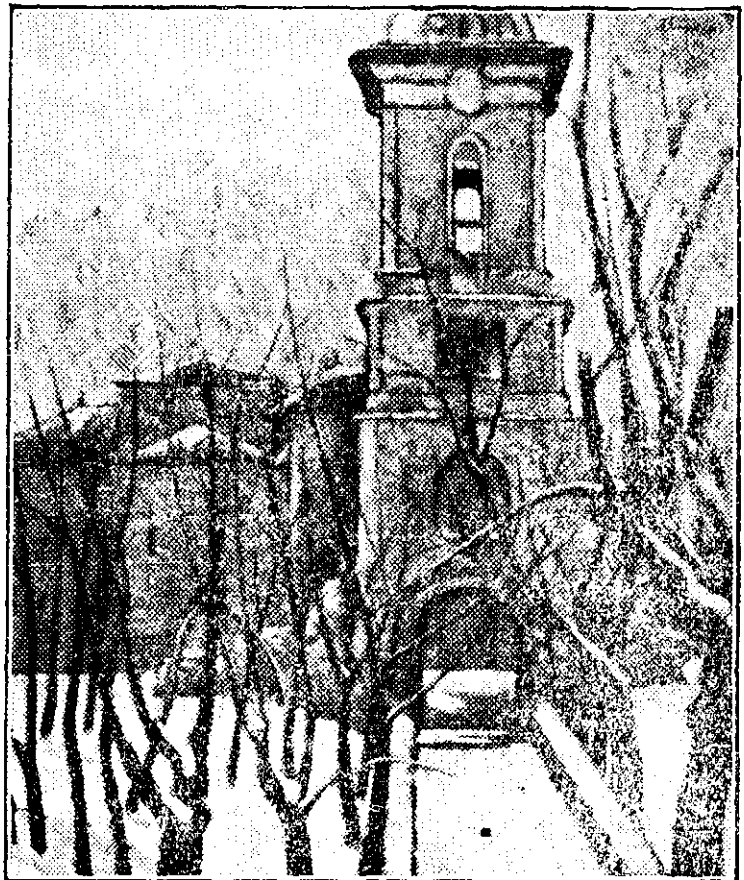
Au apărut în ultimele decenii, reviste cu caracter enciclopedic, așa zisele magazine literare, în paginile cărora se întâlnesc toți scriitorii și toate curcuțele. Caracterul lor nu e un caracter critic. Sunt reviste de popularizare a scriitorilor și de educație a maselor.

Dar fie în adevărate cărți lunare, fie în variate caete săptămânale, aceste reviste necesită capitaluri atât de mari în cât nu e imposibil să admitem că le-ar poseda „Slove“ dela Calafat, sau „Flamura“ dela Craiova.

Ar mai rămâne un singur sens pentru revistele de provincie, să îmbrace un caracter cultural local, fără nici un soi de pretenții.

Să întreție ambiția literară locală publicând cu onestitate toate încercările celor care mai târziu vor deveni factori julețeni importanți. Cei cari dintre acești debutanți vor avea ceva de spus vor bate și la ușile revistelor principale. (De altfel ne prindem că mai întâi au bătut chiar la ușile acestora). Trezind poftă de scriitor la atâți inși care nici nu se gândeau la asta, revistele regionale vor spori direct numărul cititorilor în românește. Căci sferile cititorilor români și scriitorilor români se acopere aproape perfect. De altfel dintr'un explicabil spirit de demagogie literară, revistele principale vor pomeni din când în când vag, cu elogi globale despre revistele regionale.

CAMIL PETRESCU

MARIUS BUNESCU: TURNUL DELA RADU-VODA

Pe cruce

Și cu cei fără 'de lege s'a
numărat.
Isaia 53, 12.
Impărțit-au hainele mele
între dâșii și pentru
dâșii și pentru cămașa
mea au aruncat sorți.
Ps. XXI--19

Pe crucea grea în cue-l pironiră
Din chin i-au dat să guste tot amatul..
E-atât de sfânt să urci calvarul
Și-apoi să ierți pe cei ce te huliră l..

Din necuprins se lasă haina nopții,
Poporul pleacă'n răcnete barbare,
De-a dreapta și de-a stânga 'n aiurare,
Tâlharii gem în chinurile morții..

Sub cruce-apoi ostașii fără minte
I au împărțit puținele-i veșminte
Iar pentru haina-i asvârliră sorții..

Pe-aproape trei femei și-un om suspină..
Se stinge 'n cet lumina din lumină
Și în spre Raiul sfânt dă drumul porții.

EM. C. PASCULESCU-ORLEA

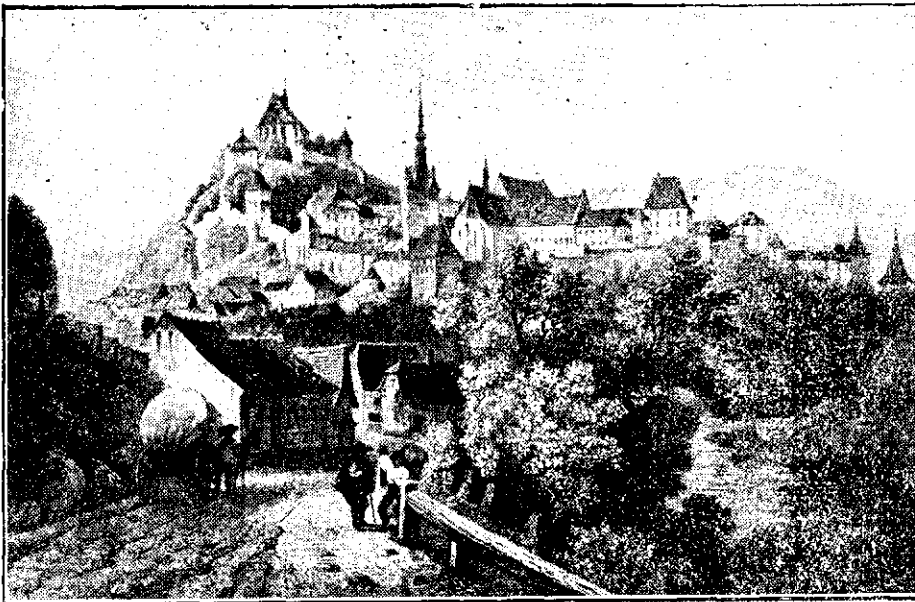

care ne reprezintă cetatea așa cum era
la începutul veacului al XIX-lea.

Aici atenția artistului a fost atrasă
numai de așezarea măeastră a castelului
care comparat cu cel din fig. I obser-
văm că n'a suferit nici o schimbare.

Meșterii au pus aici nu numai ouncă
ci și suflet!

MIH. POPESCU

SIGHIȘOARA la începutul veacului XIX

SIGHIȘOARA

Mai departe de Cohalm pe acelaș
drum care leagă Brașovul cu interiorul
provinciei prin valea Oltului, și ca
o completare a patrulaterului de ce-
tăți săsești — Sibiu, Sighișoara, Cohalm
Brașov — s'a înființat tot de pe la sfâr-
șitul veacului al XIII-lea cetatea Sighi-
șoara.

S'a căutat să se construiască în colțul
sud-estic al Transilvaniei, pentru paza
ținuturilor săsești, ceiace exista în nord-
dul Italiei — patrulaterul Verona-Pes-
chiera, Mantua-Logagno.

Când a început să se ridice amenință-
toare puterea rusească, Turcii, după mo-
delul patrulaterului săsesc, au ridicat și
ei patrulaterul turcesc din colțul nord
estic al Bulgariei — Silistra-Varaș,
Sumla-Rusciuc.

Cetatea, sau mai bine zis castelul Si-
ghișoarei (Fig. II) privește mându la
câmpia ce se întinde chiar la poalele
muntelui asigurând pe locuitori de adă-
post la vreme de primejdie.

Ceva mai jos se observă turnul primă-
riei în vârful căruia figura cocoșul,
simbolul începerii și încetării lucrului.

Înfățișura castelului se vede a fi fost
puternică socotind după felul cum ni-l
reprezintă inginerul anonim în 1735.

Locuințele satului sunt așezate, cu fața
spre miazăzi, în jurul castelului, ca puși
împrejurul cloșei, supraveghiași din
turnul înalt — sentinela ce măsoară ză-
rile spre a da de veste.

Că în adevăr Sighișoara a fost puter-
nică și că menirea i-a fost paza ținuturi-
lor săsești ne-o dovedește și stema ce i
s'a dat din cele mai vechi timpuri și
care este reprezentată și în figura noas-
tră, într'un cartuș baroc, în colțul din
stânga sus, în câmp albastru, o cetate
cu trei turnuri crenelate.

Zidul și curtea castelului este destul
de încăpătoare pentru a putea cuprinde
mulțimea locuitorilor destul de nume-
roși dacă judecăm după mulțimea ca-
selor.

Că Sighișoara a fost destul de puter-
nică ne dovedește dealtfel și fig. I,

SIGHIȘOARA după o gravură inedită din veacul XVIII

RADU GYR și N. MILCU

Floarea lui Sânzien

ACTUL II

(Tara vânturilor)

Decor :

Tara vânturilor : o grădină într'un parc la poale de munte. Noapte. Florile au ațipit în iarbă spre a se deștepta la venirea „Razelor de Lună”. În dreapta pe o colină, peștera în care stă închis Crivățul. E căptușită cu omăt. Pe dinafară, mușchi verzi acoperă piatra. În fund, o culme de umbră. De acolo, adie „brizele de vânt”. Pe acolo vin și roiurile de fluturi, dansând oastea lui Sânzien, și norul purtător de ploaie.

La ridicarea cortinei, scena e în penumbră. O placardș cu litere de lumină, în față, cât ține lungul scenei, atrage atenția : „Ruperea florilor oprită”.

PERSONAJELE :

Muma Vânturilor.
Crivățul.
Zefirul.
Sânzien (cu oastea din actul II).
Primăvara.
Lăcusta.
Tânțarul Mărăcine.
Strămoșul greier.
Bărgăunul Sfetnic.
Raza de Lună.
Florile.
Stropul de rouă.
„Rochița Păsăricii”.
I, II și III-a rază.
Glasul Turțurului de ghiață.
Brizele de vânt.
Plasele de fluturi, etc.

(Din peștera din fund, acoperită de mușchi și căptușită de omăt și sloiuri, Crivățul mugește. Urletul lui se aude greu și sfâșietor).

MUMA VANTURILOR

(încă tânără, cu o cută de suferință pe față, cu ochii duși, în mână cu un cnut de plumb. Se duce spre peșteră, cheamă de geamătul prelung.)

Ce vrei neodihnit, ce te sbați ?

CRIVAȚUL

(i se zărește numai capul la grățiile peșterci. Pletele scurte și barba încalcită de omăt. Ochii fulgerători. Cuvântul lui cade greu ca plumbul și de câte ori vorbește, peștera se luminează de un fulgerător interior, alb).

De ce-i un singur spin și sunt doi frați ?

Oh ! mamă aspră, blestemată mamă,

Pleznește'n sloiuri poarta de aramă.

Vrea lespeda de sloi să mă dărâme

Și'n pumni sparg gerul : cioburi și fărâme...

Oh ! Lanțul greu călit de nouă meșteri

M'a'nslonit în ghiața strămei peșteri !

Dar nu m'ai ține 'n lacăte, m'ai plânge

Din trup de fi-aș fi trup,— din sânge, sânge !

MUMA VANTURILOR

De ce să crezi că cheile acestea

Eu le-am călit, când nu-ți pricepi povestea ?

CRIVAȚUL

Ce vorbă-i asta, mamă, mamă'n mine moartă ?

Minciuna ta, tu ai chemat-o soartă ?

MUMA VANTURILOR

„Ți-a fost sortită Iarna tovarășe din leagăn

Și la o laltă fuse sortit ca să vă leagăn

Că, după cum Zefirul și Primăvara-s prieteni,

Așa-ți fu dat : Cu Iarna să pibegești prin cetini..

Lui frate-tău, ursita i-a hărăzit livezi

Încondeiate'n soate, — iar ție ca să vezi

Câmpii de-omăt și sloiuri... El mai primi și-o joacă

Prin flori înmirzmate... Tu...

CRIVAȚUL (abătut)

...flori de promoroacă..

MUMA VANTURILOR

Lui, i-a mai dat ursita tovarășe : o rază.

CRIVAȚUL

Mi-a dat Iarna ce nu vor mulți s'o vază !

MUMA VANTURILOR

El are-un crâng cu pasări ce-i poartă râsu 'n roiuri.

CRIVAȚUL

Eu și când râd, tot râsul mi se preschimbă'n sloiuri..

MUMA VANTURILOR

El vede'n apă, cerul... Și'n pomșor, un înger..

CRIVAȚUL

Ori unde, țurțuri.. țurțuri !..

MUMA VANTURILOR

E pururi vesel !

CRIVAȚUL

Sânger !

(pauză)

...Și care-i cnutul soartei când tu în mâini ții cnutul ?

MUMA VANTURILOR

Ascultă... Viitorul ți l'a ursit trecutul..

Ascultă și pricepe... Era'n apropierea

Venirii tale'n lume — și nu știam durerea.

Când, întâlnii o floare cu-așa aromen trup

Că eu, ce nu știusem ce'nseamnă ca să rup

Un lujer, o tulpină, mă aplecai s'o smulg..

Dar cum o luai în mână, s'a fărâmat... un fulg..

Și ce-a fost floare'n preajmă-mi, eu n'am mai cunoscut..

(mărturisind)

...Și chiar în seara-acea în chinuri te-am născut !

(pauză)

Veniră ursitoare, târziu, după vecernii

Și ți-a ursit, când somnul ți-l dase puful pernei :

„Copilul fie-aproape Iernii

„Și niciodată n'aibe drept

„Să strângă florile la piept...”

CRIVAȚUL

O, înțeleg ! Și totuși mai zici că nu ai vină ?

„De n'ai fi smuls tu însuși pe vremuri, o tulpină,

Mai bună mi-ar fi viața și-ursita mea acuma..

„Și-azi duce-un fiu blestemul în loc să-l ducă muma !

De ce să-ți port eu singur o lespede în spate ?

De ce să-ți port povara, când mai mi-ai dat un frate ?

Cu el, deopotrivă blestemul să-l împart !

MUMA VANTURILOR

Ursita lui e alta !..

CRIVAȚUL

Norocul meu e spart !

O !.. Lui de ce ursita i-a dat atâta soare ?

MUMA VANTURILOR (pe gânduri)

...Pe când l'aveam în pântec, — am semănat o floare !

CRIVAȚUL (cu ură)

Și-atunci rupseși și una ?! De-acea fiere -am supt !

Și-a fost aceeași mână ce-a semănat și-a rupt !..

(Muma Vânturilor, îngenunche
sdrobotă într'un colț de umbră).

N. MILCU și RADU GYR

(Va urma)

MARIO MEUNIER

Legenda lui Socrate

— SOCRATE ȘI XANTIPPA —

Ca toți Grecii, Socrate se căsătorii pentru a întemeia un cămin, o familie, asigurându-și astfel continuitatea neamului său. Nu știm la ce vârstă se decise pentru aceasta. Se crede că prima lui soție se numea Xantippa. Avu cu dânsa un fiu numit Samproclēs. Însă, în timpul războiului peloponesiac și după groaznică ciumă care prăpădi atâtea popoare ateniene, locuitorii Ateiei, pentru a-și repopula orașul pustiu și ruinat, hotărâră ca fiecare cetățean să poată avea două femei, și ca toți copiii născuți din aceste legături să fie copii legitimi. Totdeauna gata să fie de cel mai mare folos statului și să dea pildă bună. Socrate, pentru a se conforma acestei ordonanțe excepționale și trebuitoare, se mai căsătorii, zice-se că o văduvă sărmană, cu numele de Myrto. Dela femeea aceasta avu pe: Sophronisa și Menexene.

Xantippa fu accia care rămase vestită prin arțagul ei necontenit. Firea-i era, într'adevăr atât de uricioasă, caracterul atât de violent și de aspru, încât nimeni u'ar fi putut, oricât de blând ar fi fost, să îndure atâtea ocări.

— „Ei bine, Socrate, îi spuse într'o zi Antisthene, ai putea să-mi spui de ce te-ai însurat cu Xantippa? Ași vrea să știu cum duci tu traiu cu dânsa, cea mai ursuză femece ce este, ce a putut și va mai putea vre-odată fi?”

— Eu știu, răspunse Socrate, că acei ce vor să devină buni călăreți, nu își cumpără cai blânzi, ci din cei mai sperioși, incredințați că dacă-i vor îmblânzi pe aceștia, le vor veni mai de grabă de hac celorlalți, m'am însurat cu Xantippa, fiindcă voiam să învăț cum să trăiesc cu oamenii, incredințați fiind, că dacă o voi suporta pe dânsa, mă voi împăca ușor cu orice altă fire”.

Inzestrat, după cât se spune, cu o fire iute la mână și cu o vioiciune, care, când vorbea, îl însuflețea, făcându-l să gesticuleze, îi aprindea vâpăi în ochii săi cei mari, aducându-l chiar într'asa stare, încât să-și smulgă părul, Socrate din tinerețe încă, căuta pe toate căile să se învețe cu răbdarea, să-și potolească sufletul și să nu asculte decât de ce-i dicta judecata. Se spune că niciodată nu vorbea mai blând și mai puțin ca atunci când era mâniat. Se vedea că este infuriat, dar că se silește să se stăpânească. Într'o zi, mâniat pe un sclav și socotind că, la mână, muștrarea nu-i o pedeapsă, ci o răzbunare, el se mulțumi să-l amenințe spunându-i:

— Dacă n'ași fi infuriat, te-ași bate.

Veghiându-se tot merou, cercetându-se și supunându-se unei discipline, el ajunsese la acea stăpânire de sine care-l ajută, în raporturile sale cu oamenii, să-și scormonească, surzând, să-i ilumineze ori să-i reducă la absurd și darul acesta se numi apoi ironia socratică. Incredințat că cea mai mare parte a relelor, de cari se plâneau oamenii, nestatornicia și destrăbălarea lor se datorau ignoranței, Socrate ajunge ca să nu se mai supere niciodată. Indură totul, cusururi, greșeli, nebulnia chiar, cu o limpezime de spirit, însoțită de o sinceră îngăduință ce-o avea pentru slăbiciunile omeniești, în marea sa iubire de oameni. Întărită de o profundă cunoaștere a cauzelor cari determină purtarea bună ori rea a oamenilor, judecata sa nu putea

decât să rădă de cusururile mai mult sau mai puțin ridicule ale acelor cari nu simțeau adevărata măsură a lucrurilor. Oricât de mușcătoare să fi fost, ironia socratică nu avea niciodată fiere într'însa. Sarcasmul îi era străin, iar cât despre săgetările ușoare și dibace pe cari le ochia ca după vrede, departe de a fi veninoase, nu ținteau decât să desvăluie neștiința, să potolească cutezanța și pe cât îi era în putință, să aducă sufletul la noțiunea limitelor sale, căci cine își cunoaște limitele, își cunoaște și perfecțiunea.

Tot așa, în felul său de a suferi pe Xantippa, Socrate, obicinându-se cu răbdare, pare nu mai puțin preocupat de-a arăta soției sale, printro'ă ușoară ironie, arta de a fi mai domoală, mai socotită și mai plăcută oamenilor.

Se spune că, într'o zi, nemulțumită de cât l-a ocărit pe Socrate, Xantippa, în toiu furiei, îi vârsă o oală cu zoi pe cap. „După un astfel de trăznit, se mulțumi să răspundă fiul lui Sophronise, trebuia să te aștepți ca după furtună să urneze ploia”. Orică, prilejia femeii acesteia arțăgoase să-și arate toanele. Dacă Socrate primea ori refuza vre'un dar, nevastă-sa începea ciorovăiala. Într'o zi, în timp ce Xantippa își muștra soțul, fiindcă nu voia să primească un dar trimis de Alcibiade, Socrate îi spuse, vrând să ațâțe spiritul interesat al soției sale:

„Crede-mă, Xantippo, că putem trimite înapoi darul acesta. Nu ți se pare oare că primind întotdeauna, plictisești pe acei ce-ți dau ceva? Un refuz înțelept nu poate decât să producă o dăruire, mai mare. Nu primi deci azi, darul oferit. Când vom fi într'adevăr într'un impas, vom obține atunci tot ceace am fi fost altfel nevoiți să cerem abia”.

Altă dată, geloasă, desigur de prietenia ce-o avea Socrate pentru Alcibiade, Xantippa asvârli jos și călcă în picioare o prăjitură delicioasă, pe care-o trimise fiul lui Clinias, Socrate o privi răsând și spuse:

„Bravo, Xantippa, îți calci în picioare lăcomia, fiindcă nu-ți păstrezi o buățică măcar din prăjitură”. Puțin timp după aceasta, cum Alcibiade arăta lui Socrate că se poartă prea blând cu soția sa, că-i recepta toate țicnelile, fără să se supere și-i îngăduia tocmai prin blândetea lui, să sbiere, Socrate-i răspunse:

„M'am obișnuit, cu toată gălăgia asta, cum te obișnuiești să auzi șgomotul scârțietor al unui scripete. De altfel, chiar tu care clevești împotriva femeii mele, nu suferi oare gălăvia găștelor tale, fără să te superi de gălăgia lor asurzitoare?”

— Dar găștele astea îmi folosesc la ceva, spuse Alcibiade, fiindcă fac ouă și le clocesc.

— Ei și nevastă-mea, reluă Socrate, nu-mi face copii?

Allădată, Alcibiade era iarăși infuriat cum Xantippa cicălea zi și noapte, pe maestrul iubit:

— De ce n'o gonești pe femeia aceasta

— Fiindcă neținând-o, spuse Socrate, mă învăț să îndur cu mai multă răbdare și îngăduință obrăznicile și ocările altora. Un soț bun, într'adevăr, trebuie să îndrepte ori să îndure lipsurile soției sale. Dacă le îndreptează, va avea de atunci încolo un bun tovarăș. Dacă le

indură, el lucrează la propria sa perfecțiune”.

Totuși, Alcibiade nu fu singurul care să reproșeze lui Socrate prea marea sa îngăduință de soț. Într'o zi, cum Xantippa își întâlnise soțul discutând și hoinărind prin târg, începu să-l ocărească, făcându-l palavragiu și-i smulse mantia de pe umeri. Prietenii înțeleptului, martori la această ocară îi criticau blâmdejea, sfătuiu-l s'o bată zdravăn pe obraznica-i nevastă, spre a o mai învăța minte de cum să se poarte:

„Ce sfat mi-ați mai dat și voi, exclamă Socrate! Vreți poate să iau drept martor întreaga Atena să viu în târg cu soția mea de mână, iar voi, întocmai ca la o luptă de cocoși, să ne ațâțați la bataie: „Să te vedem Socrate: E rândul tău, Xantippo: „Puteți să mă credeți că răbdarea nu e niciodată de răs. Lăsați-mă, deci să mă folosesc de femeile mele ca și călăreții de caii cei nărăvași. După ce i-au domesticit pe cei sperioși, le vine ușor de acum cu caii blânzi. Tot așa, dacă mă învăț să trăiesc cu Xantippa, nu-mi vor fi atât de grele relațiile mele cu oamenii”.

Tot de-odată, pentru a o desvinovăți pe Xantippa, e bine de amintit și de stabilă că-i ora foarte greu acestei femei de a-și da seama ce urmăria ciudatul ei bărbat, cu felul său de purtare. Dacă fu un mare înțelept, Socrate nu fu mai puțin și un om, a cărui purtare cu lumea se complăcea doar în extravaganță. Puteau trece mai multe zile, fără ca el să vină acasă. Și când se întâmpla chiar ca, după ce-și petrecuse ziua umblând din cârciumă în cârciumă, pălăvrind, să meargă însfârșit acasă, mai zăbovia încă pe afară. Înainte de a intra în casă, se plimba prin fața porții până se înopta. Odată fu întâlnit de un prieten, care-i spuse:

„Ce faci aici, Socrate, la oră așa de târzie?”

— Un sos, răspunse el în șagă, pentru a-mi stărni pofta de mâncare și pentru ca să-mi fie masa mai ușoară.

Când se întorcea, lac de sudoare, dela gimnaziu, foarte însetat, își scoate din puț o găleată cu apă. Pentru a se învăța însă cu răbdarea și a-și obicinui pofta să aștepte timpul judecării, el s'abținea să bea apa, și vârsa prima găleată, pentru ca apoi să scoată o a doua, să-și potolească setea.

Cumpătarea lui Socrate era atât de mare, încât, neavând nevoie pentru un traiu decât de foarte puține lucruri, a-

A. DÜRER: ISUS PE MUNTELE MASLINILOR

juse să nu mai doriască aproape nimic și să ia drept sclavi pe toți aceia cari, păreau că nu trăiesc decât pentru mâncare. Cumpărat pentru el însuși, Socrate voia ca să i se servească și masa, tot în fugă.

Se spune că odată ar fi poftit la masă pe câți-va oameni de vază. Și cum Xantippa era tare rușinată și bosumflată de prânzul sărăcăcios ce bărbatul ei avea de gând să-l dea, Socrate îi răspunse:

Nu te necăji. Dacă oaspeții noștri sunt cumpătați și la locul lor, ei se vor mulțumi cu ce li se va da. Dacă, dimpotrivă, sunt lacomi și hrăpăreți, pofta lor ne va stârni buna dispoziție".

Altădată, Socrate aduse la masă, pe frumosul june Euthydem. Xantippa nu fusese înștiințată. Incepu dar să țipe și să plângă de nepăsarea soțului ei și să pregătească îmbufnată masa. Apoi, din ce în ce mai mâniată de tăcerea senină a lui Socrate, apucă masa și o răsturnă. Eutydem se ridică și voi să plece. Socrate însă, luând în glumă pățania asta neprevăzută, îl rețină, spunându-i:

„Rămâi, Eutydem! Mai ții minte că acum câțiva timp când am mâncat la tine, sări pe masă o găină, răsturnând tacâmurile ce de-abia le puseseși? Am eu fost eu oare atunci mișcat și am încercat să plec?"

Se pare totuși că odată vorbi și Socrate cu amărăciune de casa lui. Un prieten îl întrebase ce-i mai bine între aste două: să te însori, sau să rămâi burlac, și Socrate-i răspunse:

— Ori ce-ai face, te vei căi.

Cu tot felul groaznic de a fi al tovarășei sale, Socrate rămase credincios soției și îndură toate, fără a se descuraja. Dânsul, într'adevăr, judecând ca și ceilalți vechi eleni, că demnitatea, feminitatea venia mai mult dela căminul de care aparținea, decât dela propria ei persoană, recunoștea, totodată că femeia, dezvoltându-și inteligența și îndeplinindu-și conștiințios toate îndatoririle, ajută la perfecționarea sa estetică și morală și dobândia, prin judecata care-i era comună cu a bărbatului, un merit personal, demn de laudă precum și o strălucire sufletească, un renume bun al familiei pe care trebuia din înțelepciunea luminoasă a soțului ei vestit, rămase credincioasă lui. Ea fu cu dânsul până în ultimele clipe. Și, dacă Socrate avu chiar să sufere atâtea dela dânsa, însușirile de mamă ale Xantippei, fură dese ori îndate, de acest înțelept filosof care era și un tată blând și iubitor ce lua parte la jocurile copilășilor săi.

(In românește de) MIRON GRINDEA

A. DURER: ISUS PLANGAND

PREFAȚA LA „SALONUL OFICIAL”

Un cronicar de artă este asemenea vânătorului de elită: pornește, pregătit cu toate, să doboare — dar se trezește hoinărind pe plaiuri inverzite și — cade sub vraja trioletă a unei ciocărlii îndrăgostită de soare.

Sau — și aceasta e încă una din voluptățile neprevăzute — se pierde în desisuri mlăștinoase de papură și zăbovește fără de voie, o noapte întreagă, în tovărășia, exasperant loavace, a broștelor, broșcoilor și brotăcelor lunatici.

Așa dar, cu o jumătate de ceas înainte de ora fixată pentru vernisajul Salonului, am scoborit scările atelierului și — ajuns pe trotuarul bulevardului, în vântul rece călduț al primăverii, — așteptam ivirea unui vehicul, care să mă poarte, fără să-mi prăfuiască încălțăminte de circumstanță până în șoseaua Kiseleff No. 9.

O birjă cu arcurile dișalate și unicul patruped bandajat de cositură, se ivește obosită în colțul străzii, ieșind dintr'o infundătură anonimă. Fac, cu bastonul, gestul consacrat, de stopare. Puu piciorul pe scară și — în aceiași clipă — un tânăr, aproape un copil cu o mască suptă aproape lividă, halucinantă, pune piciorul pe coalaltă scară — și rămânem amândoi nedumeriți, stângaci și deconcertați, cu mâinile pe respectivele rampe.

Apoi, simultan — ne descoperim și ne oferim unul altuia pernele trăsorii, cari vomitau călți.

Birjarul, fire grăbită și practică, ne scoate din încurcăturile politeției:

— Urcăți amândoi! Încotro mergeți?

— La Șosea...

— Și eu tot la Șosea!

Un troznet uscat de coadă de biciu peste coastele aparente ale animalului, — și trăsura se porni în zigzaguri incerte și hurdacuri stărnițoare de sughiț.

Mică pauză — de ajustare psihologică. După care, tovarășul prizărit și palid, îngăimă:

— Scoborâți chiar la Șosea?

— Da... la Salonul Oficial. Mă duc să asist la vernisaj.

— Exact... Tot la Salon merg și eu...

Ochii lui mă țintuiră apoi cercetători și, oarcum, înfricoșați. Îndrăzni.

— Sunteți pictor?... I mi permiteți: Ionescu Paul...

Nu mai era nevoie să-l chestionez: l-am recunoscut după tremurul buzelor cari șoptiseră cuvântul „pictor” — că era un debutant. Lam întins o mână camaraderască.

— Domnule, prinse el a grăi într'un târziu... mi-era dragă pictura, dar n'am încercat să fac de cât astă iarnă. Tata e om sărac și văduv — și cu o casă de copii. Mai mare cheltuială de cât creion și hârtie nu-mi puteam îngădui. Nu știu de unde o fi aflat lumea bună din cartierul nostru despre mine și despre înclinările mele. Eu nu vorbisem nimănui. În noaptea anului nou — (le făcusem copiilor un pomîșor de carton cu jucă-

rele de carton; tata dormea bolnav) — mă trezesc cu cineva că bate în ușa dela tindă. Mă duc să deschid. Afară întuneric și zloată, dar nici un om. Mi-a fost o clipă, frică. Apoi m'am îndărjit să privesc cu luare aminte în întuneric — și am zărit pe scărița de piatră un pachet. Mă gândeam: trebuie să fie ceva lucruri bune de-ale gurii. (De când a murit mama, ne trezim din când în când, cu astfel de daruri. Milă pentru micuții orfani). Am desfăcut pachetul din șiori și hârtie — și-am dat peste o cutie de nuc, lustruită și cu șuruburi de alamă, lucitoare. Pe cât de mare era bucuria copiilor, pe atât de nedumerit și incurcat eram eu: nu mă pricepeam de loc cum s'o deschid. Să-l trezesc pe tata, mi-era milă — și-mi era și rușine. A doua zi am dat fuga la Cezărică a lui dom' Popescu, care-i intra seasca la „Mihai”. Mi-a arătat cum s'o deschid — și m'a lămurit despre toate. Era o cutie de vopsele, pentru pictură. Când să plec, iată și pe vara lui Cezărică cu bărbat-su (Is luați de astă-vară). Bărbatu-su ei e om umblat prin lumea largă și se pricepe la toate. „Vino pe la noi, mâine dimineață — zice — să-ți arăt eu cum să pictezi...” M'am dus și mi-a arătat de-a fir'a păr. (Atunci am aflat eu că el e pictor de-adevărat). Până către prânz am vopsit un carton cât fundul cutiei: niște copaci negri din curte, pe jos zăpadă și'n fund o magazie poticnită pe-o coastă. „Bun — zice — vino și mâine, îți dau eu un carton mare, să mai faci odată curtea...” Am venit a doua zi, într'un răsuflet. Am găsit pe cerdac pregătite toate cele, în regulă: Un carton gros și mare, mai cât o jumătate de masă. M'a luat c'un fel de teamă, dar m'am îndrăvenit și m'am apucat de lucru. N'am putut să isprăvesc în ziua aceea, și nici a doua zi. Tocmai a treia zi l'am terminat. De atunci am lucrat nehotărât până acuma, în postul mare, când mă trezesc cu domnul pictor la mine, să vadă ce-am mai făcut. Aveam pe pereți, prinse cu ținte, vre-o cincisprezece peisagii. (Toate din curtea noastră: imi era nu știu cum să mă duc mai departe prin mahală — să nu-mi fure băieții cutia...) Venise și tata. Domnul pictor i-a strâns mâna tatei și i-a zis: „Să știi dela mine — băiatul d-tale are talent și e pucat să-l lăsăm să se irosească...” Când a zis „talent” parcă s'a rupt nu știu ce în mine și m'am simțit copleșit de o lumină mare. Nimeni nu mi spusese așa, până acum — și nici eu n'o gândisem vre-odată. Mi-a cerut să-i dau și lui o bucată. Și-a ales el singur, a luat-o sub braț și, sărutându-mă pe frunte, a plecat. Mai dăunăzi imi trimise vobă să trec pela dânsul. M'a poftit în atelierul lui, unde, de obicei, nu primești de cât pe prietenii deaproape. Ce lucru frumos e un atelier! Nu mai văzusem de când sunt atâtea tablouri, atâtea vopsele risipite, atâtea penele — și o femeie goală, care se încălzea, cuminte, lângă sobă. Inima imi bătea în piept, de par'că m'ași fi aflat pe coalaltă lume, în casa și înaintea lui Dumnezeu. Domnul pictor m'a luat de mână și m'a dus în fața unui perete pe cari atârnav o sumedenie de tablouri în rame bogate. Am privit câteva clipe la toate deodată — și par'că eram beat. Apoi am simțit că-mi vine rău: printre tablourile aceea era agățat, într'o cadră scumpă, de aur, și peisagiul pe care i-l dăruisem d-lui pictor. Nu-mi venea să cred ochilor. Vroiam să'ntreb ceva, nu știam ce să întreb, nu îndrăzneam să întreb. Domnul pictor îmi zise: „L'am arătat și la alți colegi de-al mei. A plăcut la

toți — cu toate că nimeni n'a vrut să creadă că tu l'ai zugrăvit. Vreau să fac o încercare — mai mult pentru mine: îl trimet la Salon. Dacă e primit, va însemna că nu m'am înșelat..." Nu știam de loc, ce-i asta „Salon”, și nici nu știam că un tablou se poate vinde cu bani... D. pictor a râs de mine — apoi mi-a spus să mă duc acasă, să lucrez cu temei și să aștept... Adinaoare, eram acasă și mi spălam penele, mă trezesc cu d. pictor... „Mămicule — zice — nați o sută de lei, ia fuga o trăsură și du-te la Salon, să-i vezi tabloul...”

Tovarășul meu se opri din povestirea lui precipitată, apoi duse batista la gură, să tușească. O tasă de cutie sinistră...

În zigzaguri alarmante și hurducături penibile, trăsura pătrunse în piața Victoriei. Val de aer larg cu prospeții de pădure. Convoiuri de mașini și echipaje elegante mișunau, până departe în fund, în perspectiva primăvărată a Șoselii. Pietoni, în haine de sârbătoare, pășiau grăbiți.

Un domn gras, cu încălțăminte de lac și rozetă la butonieră, îmi făcu, de pe trotuar, semne desperate, să opresc:

— „Numai două secunde! Dă-te jos... Să-ți spun și ție... Extraordinar!... pe onoarea mea!...”

Plătesc birjarului, las pe tovarăș în trăsură, să călătorească mai departe și cobor zâmbitor — și indispus.

— „Ce-i cu tine, Mitică?...”

— „Măntorc dela Salon...”

— „Deja?...”

— „Ca ce să-mi pierd vremea, acolo, de pomână!... Numai porcării, de sus și până jos!... Pezevenghii ăia din juru își bate joc de lume! E admisibil, monșer? Cum... adică eu, care am căpătat atâtea recompense, care am expus la Paris, care am avut atâtea expoziții de-a scris toate gazetele... care am la trecutul meu o activitate artistică de douăzeci de ani de zile... să mă trateze ei ca pe un copil... să mă censureze... să mă mutilizeze... să-și bată joc de mine... ei... care s'a înfipt acolo ca niște sovietci, de or să prăpădească și arta și artiștii români. Numai cubiști, monșeri, numai futuriști, numai dadaști, numai decadenți au primit... Apoi asta nu mai poate merge așa! Ne-am săturat! A ajuns cuțitul la os...”

— „Fugi că exagerezi, Mitică dragă!... Ești supărat, poate unde nu ți-au pus tablourile într-o lumină tocmai bună...”

— „Ce lumină, frate!?... Că nu mi-a primit nici unul. Auzi tu: nici unul!”

— „Ce vorbești?!”

— „Pe onoarea mea!... Se face asta? Spune și tu!... Azi nu mai e timp, mâine nu e serviciu, că e Duminică—dar Luni cer audiență la ministru. Am să-i fac un scandal să mă ție minte cât o trăi...”

— „Caută-ți de treabă, Mitică... ce-i de vină ministrul?...”

— „Pardon!... pardon!... pardon!... Nu mai vreau să știu de nimic: Domnule ministru — am să-i spun — domnule ministru, cu respect vin a vă raporta că cu Salonul Oficial nu mai poate merge așa cum s'a pornit... Când într-o țară ca România-Mare, care a cerut optsute de mii de jertfe pentru a-și vedea împlinit idealul de veacuri și când arta românească este încă în mâna acelor care nu se pricep ce să facă cu ea, eu, Excelență, renunț a mai trimite pe viitor la salon, fiindcă nu înțeleg să fiu călcat în picioare de niște colegi cari, pe onoarea mea, calcă în picioare fără cruțare tot ce este muncă, sacrificiu, artă adevărată și talent adevărat românesc,

tocmai în clipe ca acestea când România se află într-o situație jinduită. Ia frontiere de dușmani mult mai numeroși și mai bine echipați de cât noi... iar din punct de vedere intelectual suntem, Excelență, robii străinilor cari s'au cuibărit la noi și ne suge măduva...”

— „Dragă Mitică — zic — lasă mai vorbim noi despre astea diseară. Vino pe la Mircea. Mă duc și eu o țară la ver-nisaj... E cam târziu...”

— „Dă-l dracului de salon! Ce-o să vezi acolo?... E numai prostii...”

Domnul Mitică îmi liberă nasturile pardesiului, pe care, în tot timpul, îl învârtise între degetele lui — își băgă mâna sub brațul meu și, cu toate opinițiile mele, mă întoarse din drum. Abia atunci luai seama că în spatele nostru se înghesuise un grup mare de ascultători: domni, doamne, domnișoare — și doi sergenți.

— „Așa e, domnule, are dreptate!...” zise cineva din ceată, cu o voce de om necăjit și furios...

— „No!... să merem la ministerin că de nu, îi mănca dracii!...”

— „O lecuță di dreptati ni-o fași el ministru... că n'o și sui...”

— „Asta salon dela Rumenien cum nici la Vin așa riguros este...”

— „Dar puntră di și dacă scrie la gazetă că primește doi tablău, nu mai vrei p'urmă niși ună?... Transpărt, ambalajă, hotelă... șine plătește astă, mă rog?...”

— „Eu m'am apersevat de anul trecut qu'il faut n'avoir du talent ca să fii primită...” — ciripi, indignată, o domnișoară cu părul oxigenat și ochi, negri, de păpușă...

Privi aiurit, în juru-mi, să aflu prilej de evadare.

O mustră cunoscută, de pe celalt trotuar, traversă precaut șoseaua, se apropie de cei doi sergenți și le șopti ceva în urche. Sergenții pătrunseră în grupul compact și — împărăștiindu-l, brutal, cu coatele — țipară formidabil:

— „Ordin dela dom prefect să circulați!!! Mișcă!!!...”

Imbulzeală cumplită, protestări, țipete...

Mă folosii de panica și forfoteala aceasta neașteptată și, într-o clipă, sării în mașina salvatorului — vechiul meu prieten Georges de Sannois.

Pornirăm automat.

În urma noastră se ridica, tumultuoasă, larma nemulțumiților...

— „Păcat că n'ai putut ajunge până la salon — zise Georges de Sannois. Am văzut o curiozitate, care merită să fie înregistrată: Theodorescu Sion sculptat în două ipostase. Odată tânăr, măreț, ras de musteți și ras de barbă — un leu fără coamă. Altul, bătrân, scofălcit, cu barbă de nomad și musteți pe oală — un apostol vag... Câțiva refuzați priveau la ambele busturi și șopteau, scrâșnind: — Indrăzneată! reclamă!... Să te lași portretizat, la două vârste, simultan: Trecutul și Viitorul!”

Cu un zâmbet abia perceptibil, Georges de Sannois îmi întinse catalogul, elegant editat, al salonului...

N. N. TONITZA

Pe unul din bulevardele din Paris se plimbau într-o zi trei tineri, vorbind între ei:

„Cu ce poftă aș mânca acum un pui fript”, zise unul.

„Eu m'aș mulțumi chiar cu mai puțin”, adăogă al doilea.

„Și eu la fel”, conchise al treilea.

Dar din nenorocire cei trei nu-și puteau realiza dorința, căci nici unul n'avea un ban în buzunar.

„Am o idee” zise din nou primul, „veniți cu mine”. Și își duse tocarășii la un editor, căruia îi spuse:

„Domnule, am venit să vă oferim o romanță la care domnul a făcut versurile, domnul muzica; iar cu vă voi cânta-o, pentru că sunt singurul dintre noi care are puțină voce”.

„Cânt-o”, răspunse editorul, și vom vedea”.

Tânărul cântă și editorul păru mulțumit căci cumpără romanța, plătind-o cu 15 franci.

Foarte veseli, cei trei artiști merșeră drept la cel mai apropiat restaurant și-și potoliră foamea.

Acum să spunem numele lor: Autorul cuvintelor se numia Alfred de Musset, muzicantul Monpou și cântărețul Dupré, iar romanța era intitulată „Andaluza”. Și această romanță, cumpărată cu 15 franci aduse editorului 40.000 lei.

Pictorul Meissonier avea un grădinar înzestrat cu o memorie neobiceinută. Cunoștea toate plantele și toate semințele și niciodată nu s'ar fi putut înșela.

Într-o zi, în prezența unui prieten Emil Augier, Meissonier arătă grădinarului o hârtie ce conținea icre uscate de scrumbie.

„Ce fel de semințe sunt acestea?” întrebă pictorul.

„Sunt semințe de pulpus fluximas”.

„Și cât timp îi trebuie acestei plante ca să răsără?” mai întrebă Meissonier triumfător.

„Cel mult 15 zile”.

„Bine! Mă încred în știința ta. Seamănă-le și după 15 zile vom merge să le vedem”.

După două săptămâni, Meissonier, stând la masă cu Augier, chemă grădinarul.

„Ei ce s'a făcut cu acele semințe de pulpus fluximas, ce ți-am dat?”

„Plantele au răsărit” răspunse grădinarul, și dacă doriți să le vedeți, poftiți în grădină.

După cafea, cei doi prieteni coborâră în grădină urmași de grădinar care ridică un clopot, spre a lăsa să se vadă un pătrat aranjat cu ciocuri de scrumbii afumate.

Augier isbucni în râs, pe când Meissonier rămase plouat.

ZOE LECCA

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ S'a pus sub tipar și va apare în prima jumătate a lui Mai romanul **Ciuleandra** al d-lui **Liviu Rebreanu**.

Cititorii noștri vor avea bucuria să citească un fragment intr'unul din numerele noastre viitoare.

□ In numerile viitoare vor publica versuri, proză și studii: **Liviu Rebreanu**, **Victor Eftimiu**, **Ion Pillat**, **Al. T. Stamatid**, **Artur Enășescu**, **George Dorul Dumitrescu**, **Natalia Negru**, **Eugen Speranția**, **Mircea Eliade**, **Eugen Victor**, **Florica Mumaiuanu**, **Sărmanul Klopstock**, **Virginia Gheorghiu**, **Ion Călugăru**, **Camil Petrescu**, **Scarlat Struțeanu**.

□ **Cronica noastră muzicală** va întârzia să apară de oarece cronicarul nostru muzical d-l **N. Georgescu-Breazul** (**G. Diacu**) e plecat în Germania cu misiunea de a înzestra Conservatorul nostru cu aparatele necesare unei arhive fonogramice.

□ Viitoarea convorbire a d-lui **F. Aderca**, pe care o vom publica în numărul dela 1 Mai al revistei, este cu d. **V. Demetrius**.

□ Frumoasa poemă **Fecioarele ebrce**, e reproducă cu învoirea autorului din volumul de **Poezii**.

SCRITORII

□ D-l **Ludovic Dauș** a tipărit în editura „Ancora”-Benevenisti, romanul **Drăceasa schimbare de piele**, ilustrat cu 54 desemnuri de **Teodor Kiriakov**.

236 pagini — lei 80.

Vom reveni.

□ **Vis și realitate** se numește romanul de moravuri din Turcia imperială, pe care îl publică d-l **Ion Foti** în editura „Propileelor literare” 200 pag. lei 100.

□ **D. Vasile Savel**, autorul romanului „**Vadul Hoșilor**”, distins la ultimele premii ale S. S. R-ului cu premiul C. A. Rosetti (al ziarului „Viitorul”) a făcut să apară un volum de nuvele, sub titlul **Seara a 13-a**.

Culegerea cuprinde următoarele nuvele și scurte :

Seara a 13-a ; **Darul găsit la casa lui** ; **Ei, gânduri** ; **Se povestea într'o cărciumă** ; **O partidă de écarté** ; **Să vă spânzurați voi** ; **Cum m'am îmbogățit** ; **Noaptea roșie** ; **No. 19 și No. 21** ; **Srănepotul Vornicului Mihai** ; **Spovedanie postumă** ; **Pistica** ; **O razzie** ; **Scorbura dracului** ; **Dada și Gaga** ; **Comoara**.

Un volum de 177 pagini, lei 60.

DEMAGOGIA ȘCOLARA

□ Rareori s'au spus, cu mai multă fermitate, adevăruri mai juste și s'a desvâluit cu mai multă francheță nenorocita stare a învățământului, de cum o face d. profesor **C. Rădulescu-Motru** într'un interviu acordat „**Adevărul**”-ui. D-sa nu se mulțumește numai să critice actuala stare de lucruri.

Argumentând că școala secundară trebuie să fie în proporția de 1 liceu la 4 școli profesionale (nu invers, ca astăzi), d-sa stabilește caracterul de școală de lux — „Școala de preparare a celor destinați profesiunilor de creație” — și pentru a nu priva pe copiii de țară de astfel de ascensiune spirituală preconizează un sistem de protejire de stat, a elementelor ce se disting. Spicim câteva din aceste adevăruri necesare :

— Pricina dintâi a tuturor relelor e trista demagogie școlară ce se practică, cu calcul sau inconștient, în această țară. Sunt oameni de

guvern, chiar oameni de școală, cari cred serios că răspândirea culturii înseamnă înmulțirea liceelor și gimnaziilor. Se crede că naționalizarea orașelor și, mai ales, pregătirea „conducătorilor de mâine”, — ultima invenție demagogică, — nu se pot realiza decât prin mărirea numărului frecventatorilor de școli secundare ! Legenda „pricopseli” copiilor prin gimnaziu și liceu a ajuns până la sate și a prins invincibil mințile simple ale țăranilor. Am o adevărată luptă în satul meu cu țăranii ca să-i conving că nu e bine să-și arunce copiii pe drumul fără ținută precisă al școalelor teoretice și să-și trimeată la cele profesionale. Fiecare vrea să-și facă copilul procuror... Cu greu poți să demonstrezi bietului om că nu e destul să înscrie odrasla la școală pentru a o și vedea procuror...

Această judecată simplistă prezidă, în forme mai pretențioase, dar tot atât de întemeiate, și politica școlară a României de după război.

Cât mai multe licee, cât mai multe gimnazii ca să naționalizăm orașele și să pregătim pe „conducătorii de mâine” !... Ce glumă dezastruoasă ! Ca și cum naționalizarea orașelor se poate săvârși cu legiuirea de oameni fără profesie și de postulanți nenorociți pe cari îi creiem cu aceste școli ! Ca și cum „conducătorii de mâine” ar fi funcționarii, — unicul produs al școlii secundare, — și n'ar fi meseriași, industriași și negustori, adică elementele active și stăpânitoare în cuprinsul cetății !

Iată eroarea !

Ea se întemeiază uneori pe o duioasă naivitate în considerarea ordinii sociale dela noi. Am auzit zicându-se cu emfază : copiii țăranilor să ia locul copiilor de boeri de odinioară ! Frumos. Dar se uită un lucru : erau patru mii de boeri și sunt 12 milioane de țărani !...

PLASTICE

□ **Domnii artiști pictori și sculptori**, expozanți ai „**Salonului**”, cari doresc ca, odată cu darea noastră de seamă, să le apară și reproduceri după operele expuse la „**Oficial**” — sunt rugați a-și trimite copile fotografice — (cu indicațiile necesare, pe verso), — cronicarului nostru plastic (**N. N. Tonitza**, str. **Popa Soare**, 66).

Fotografiile în sepia ori acelea prea puțin clare, sunt inutilizabile.

CUVANTUL UNUI EDITOR

□ In ultimul nr. din „**Viața literară**”, d. **I. Valerian** aduce o interesantă convorbire cu d-l **N. Ioanițiu**, directorul marei institut de editură „**Cartea Românească**”.

D-sa stăruie îndelung asupra relațiilor dintre editor și scriitor, pe care le găsește, cum e și firesc, departe de a fi ideale, asupra colportagiului cărții și în deosebi asupra năpastei librarilor, etc., etc.

Despre bibliotecile populare și mai ales despre propaganda cărții prin bibliotecari pasionați, spune următoarele : lucruri, încrustate de ironii :

Suntem în Europa penultimii care stăm prost pe țăranul cultural. S'a spus de unii că aceasta provine din faptul că nu avem școli destule. Eu cred că sunt de ajuns, dar nu știm să facem propaganda cărții. Nu avem destule biblioteci populare, și acele care sunt, nu corespund scopului lor. Am spus întotdeauna factorilor răspunzători : „faceți cât mai multe biblioteci populare”. În acest scop am donat zeci de mii de volume, fiind convins că un editor civilizată trebuie să contribuie din toate puterile la desvoltarea gustului pentru cetit. Care nu mi-a fost mirarea, când ducându-mă la unele din aceste biblioteci, am găsit cărțile noi, neatînse de mână de om. Bibliotecarul îmi arată cu satisfacție dulapul bibliotecii frumos rânduit, dar

care nu se deschidea, decât la inspecții. Uite cum se înțelege lucrurile la noi. M'as fi bucurat să mă găsit cărțile îndoite, roase de prea mult cetit. O bibliotecă trebuie să fie activă, să aibă cât mai mulți cetitori.

Se pune întrebarea, ome să fie însărcinat în comună cu misiunea importantă de bibliotecar. După mine trebuie un om cult și cu mult ascendent moral asupra populației, și pe cât posibil să nu facă politică. În această privință nu văd decât preotul. Din nefericire, nu s'a votat încă legea prin care preotul să fie scoși din politică. Acolo unde n'ar putea fi ales preotul, s'ar putea numi notarul sau învățătorul. Ar mai fi cineva la care mă gândesc și pe care-l așii și în cele mai mici cătune : Jandarmul. Dar în starea actuală nu ne putem gândi la el, căci prin lipsa lui de pregătire intelectuală, mai mult ar strica decât ar ajuta la desvoltarea gustului pentru cetit. Tot preotul rămâne acela care pe lângă lumina divină să aducă și lumina intelectuală la sate. De aceea statul ar trebui să-l plătească special spre a-și da posibilitatea să se ocupe continuu și serios.

În privința celorlalți factori culturali, care fac propagandă la sate, să-mi fie permis să afirm, că acțiunea lor este aproape nulă. După urma acestora avem azi biblioteci moarte. Societățile culturale, fără ajutorul statului nu pot întreprinde acțiuni serioase.

CERCUL „SBURATORUL”

□ In ședința dela 17 Aprilie a Cercului „**Sburătorului**” d-nii **E. Lovinescu**, **F. Aderca**, **Pompiliu Constantinescu**, au citit studii critice cu privire la siacronism, specific național și ortodoxism, **Gh. Brăescu**, schița **Ouă roșii** iar d-ra **Ticu Archip** piesa în trei acte **Casa** cu ușile deschise a d-lui **Virgiliu Moscovici**.

□ A apărut nr. 10 din „**Sburătorul**”, cu articole, nuvele, poezii și studii de **E. Lovinescu**, **G. Brăescu**, **Ticu Archip**, **I. Barbu**, **Pompiliu Constantinescu**, **F. Aderca**, **Anton Holban**, **Virgiliu Moscovici**, etc, etc.

COLUMNĂ LUI TRAIAN

(Greșeli de tipar & altele)

□ „**Viața Românească**” curgând monoton prin ighebul celuișas sistem politic îngust, animată de un pragmatism transparent, are totuși câțiva pioneri...“

(Sinteza, I, 1).

□ „Ceram deci, repetând din nou cuvintele lui Goethe : **lumină, mai multă lumină** în munții Apuseni. Făcând să fie lumină în munții Apuseni, vom putea face educația necesară poporului și vom putea face binele introducere în el cooperativă...”

(**Glasul Moșilor**, I, 11—12).

□ „Tot d-l Lovinescu susține că Anghel fără să poată ajunge la spiritalizare desăvârșită cu atât mai puțin la poezia pură...”

(Sinteza, I, 1).

□ „**Mulțumită** insistenței neobositului luptător al culturii naționale din Județul Cluj, a D-lui Senator **Aurel Munteanu**, protopopul Ortodox al Huedinului, D-l **Ministru al Cultelor V. Goldis**, a promis ferm că va dona revistei noastre suma de **Lei 50.000 Lei**.”

Revista „**Glasul Moșilor**”, aduce pe această cale cele mai românești simțăminte de recunoștință, întâi d-lui **Ministru V. Goldis**, președintele „**Astrei**” și exponentul culturii naționale din întreg Ardealul, și al doilea D-lui Senator **Munteanu**, factorul principal al culturii românești de pe aceste meleaguri.

(**Glasul Moșilor**, I, 11—12).